

ST.
OLAV

Sommeren 1998

STAV OLAV

Innhold

3	Redaksjonelt	<i>UKJ</i>
4	Karmelittene i Tromsø	<i>Mette Nygård</i>
7	Om "Tro og Lys"	
7	Gratulerer og takk, Gunnel Vallquist	
8	Om Asia-synoden: Hva dreier det seg egentlig om?	<i>Josef Neuner s.j.</i>
10	Fra "Hymner til Kirken"	<i>Gertrud von le Fort</i>
13	"Selvmord eller martyrium?"	
14	Asia-synoden: Kirken en surdeig i Asias samfunn	
15	Om "Den nye Dylan" av Torggrim Eggen	<i>Toril Böker</i>
16	Intervju med John Tavener: Berørt av Guds finger	<i>Olav Egil Aune</i>
20	Om Aage Haukens "Roma og de første kristne"	<i>Gunnar Danbolt</i>
21	Guatemala: modig biskop myrdet	
22	Forsoning mot år 2000	<i>Anne Bente Hadland op</i>
25	Nei til kvinnelige diakoner. Holder argumentene?	<i>UKJ</i>
26	Om Jan Erik Rekdals «I Rumis skygge»	<i>UKJ</i>
27	Sr. Francina Janssen in memoriam	
28	Irland: Slutten på begynnelsen	
29	Sr. Anthelma Kleutges in memoriam	
32	Blikk på tiden	<i>Observatoria</i>

Kardinal Arns trer tilbake

Paven har imøtekommet kardinal Evaristo Arns avkjedssøknad: den 77-årige Arns trer tilbake som erkebiskop av Sao Paolo. Hans etterfølger blir Claudio Hummes, hittil erkebiskop av Fortaleza. Sao Paolo er det folkerikeste bispedømmet i Brasil med 8 millioner katolikker. Arns, som er av tysk familie og har vidtgående studier i Europa bak seg, har vært erkebiskop av Sao Paolo i 28 år. Sosial rettferdighet har lenge stått høyt oppe på dagsordenen til denne frittal-

ende kirkens mann. På 1970 og -80-tallet var han en av frigjøringsteologiens talsmenn og en god venn av teologen Leonardo Boff. Da Arns fylte 75, innleverte han, i overensstemmelse med kirkerettens bestemmelser, sin avskjedssøknad som paven nå har innvilget.

Den nye erkebiskopen er fransiskaner som Arns, og har, i likhet med ham, innehatt en rekke poster innen den brasilianske bispekonferanse.

KNA

Vatikanet: utfordring til G7-landene

Sammen med 16 andre hjelpeorganisasjoner har Caritas Internationalis, den katolske kirkes hjelpeorganisasjon, satt i gang en kampanje for å slette gjelden til verdens 41 fattigste land i forbindelse med år 2000. Kampanjen vil lykkes hvis folk i de bedrede stiltelandene virkelig blir klar over de moralske implikasjoner ved disse gjeldsbyrdene, sa Diarmud Martin fra det pavelige råd Justitia et Pax ved lanseringen av initiativet.

KNA

Tendensiøst fra NTB

Hvilke krav bør man kunne stille til et nyhetsbyrå? Et elementært svar i all korthet tør være: Så korrekte opplysninger som mulig samt veldokumenterte, fyldestgjørende og sakssvarende analyser.

Og dermed til saken. Mandag 25. mai kunne Johannes Paul II, som har vært paven siden 16. oktober 1978, notere følgende: Han har slått paven Pius XIIIs rekord og ledet den katolske kirke lenger enn noen annen paven i dette århundret. Johannes Pauls pontifikat er nr. 264 i kirkehistorien og på 13. plass hva lengde angår. Ikke de mest oppsiktsvekkende rekorder, men nok til at bl.a. vårt hjemlige telegrambyrå NTB satte en journalist på saken.

Resultatet ble en artikkel på nettet som hverken var veldokumentert, fyldestgjørende eller sakssvarende. Innlednings- og glimtvis ga den riktignok skinn av nøktern vurdering, men sentrale deler var en tendensiøs blanding av ladete stikkord samt direkte feil og uetterretteligheter om hva paven skal ha sagt, gjort og mener, og hva den katolske kirke skal ha gjort seg skyldig i under hans ledelse, og hvor kriserammes den er.

For ikke å bli misforstått, iler vi med å understreke: Det er fullt ut legitimt å være uenig med paven Johannes Paul II om dette og hint, både når det gjelder stil og embedsførsel. Også blant katolikker er det delte meninger om mangt under dette pontifikat. Og, bare så det også er sagt: Den katolske kirke er for pressfrihet og kritisk journalistikk, cf. St.Olavs spalter.

Kritisk er imidlertid noe ganske annet enn tendensiøs. Og nevnte NTB-artikkel var tendensiøs og kunnskapsløs, egnet til å gjenopplive og forsterke gamle fordommer mot den katolske kirke.

Det hører med til bildet at journalisten bak artikkelen også tidligere har levert - til dagspressen og NTB - "katolsk" stoff som har fått de mer velinformerte - katolikker og andre - til å trekke oppgitt på skuldrene. Noen har også protestert, tydeligvis uten særlig virkning.

Hvor mange instanser og publikasjoner som benyttet seg av NTBs stoff, hvet vi ikke. Men vi merket oss at vår ellers velorienterte og lesverdige kollega Vårt Land benyttet det. Og det til tross for at avisen "selv har så mange gode folk på kirkestoff", som en innringer, sitert i Vårt Land, sa i en noe skuffet kommentar til nettopp denne saken. En glipp fra avisens side? Det er å håpe.

En siste understrekning, for å unngå eventuelle misforståelser: Vi ber ikke om særbehandling eller silkehansker når norsk presse - NTB eller andre - skal håndtere stoff om den katolske kirke; det holder med de vanlige kriterier for journalistisk saklighet og kvalitet. Det var her det sviktet denne gang.

UKJ

Bør også Spania gi uttrykk for anger? Etter at Vatikanet nå har bedt om tilgivelse for de kristnes medskyld i anti-judaismen, bør også den katolske kirke i Spania be om tilgivelse for gamle synder. Det mener hjelpebiskopen av Barcelona, Joan Carrera Planas. Blant disse syndene er kirkens rolle i forbindelse med utvisningen av jødene i det 15. århundre under kong Ferdinand og dronning Isabella. Sistnevnte vurderes for tiden med tanke på saligkåring. "Jeg fordømmer ikke damen, men én ting er ikke

å fordømme henne, en annen å saligkåre henne," sier biskop Carrera.

Han mener at det også bør gjøres bot for "godkjennelsen og tausheten innen meget viktige sektorer av kirken" under den spanske borgerkrigen og senere under Franco-styret. Det trengs en samlet skyldsbekjennelse fra kirkens side, på linje med fjorårets erklæring fra de franske biskopene: De vedkjente seg kirkeledelsens feil og svikt overfor jødene under annen verdenskrig.

THE TABLET

Mongolia: en håndfull katolikker
Flertallet av innbyggerne i det sentralasiatiske landet Mongolia er muslimer eller buddhister; av landets 2,4 millioner innbyggere er bare ca. 70 personer katolikker. I 1990 slo tre katolske prester seg ned i hovedstaden Ulan Bator og begynte arbeid blant gatebarn samt etablerte en yrkesskole for tømrere og bilmekanikere.

4 Mette Nygård: Karmelittene i Tromsø

Bak det nyopprettede Karmel kloster i Tromsø, som innvies høytidelig den 23. august, er flere skjebnetråder tvunnet sammen. Frontfigurene er tre høyt profilerte menn. Drivkraften er en gruppe mer anonyme, men ytterst viljesterke og målbevisste kvinner.

Da pater Gerhard Goebel ble utnevnt til apostolisk administrator i Tromsø stift etter biskop Wember i 1976, overtok han styringen av et bispedømme av stort geografisk omfang. Men med få troende, få prester, noen få dominikanerinner fra Irland og England som gjorde en stor innsats i Nordland fylke, og en håndfull Elisabethsøstre som hadde utført et strålende apostolat innen skole- og sykehussektoren i Harstad, Tromsø og Hammerfest i over hundre år, men som ikke hadde kapasitet til mer. Det Goebel trengte var flere prester, og nye søstre som kunne drive pastoralt arbeid: undervisning og sykebesøk, som supplement til prestenes arbeid; en velprøvet modell fra utallige misjonsmarker fra Taiwan til Angola til Norge gjennom flere hundre år. Prestene fikk han gjennom frivillige fra sin egen orden, misjonærene av Den hellige familie. Søstrene var det verre med.

Under trykket av det kommunistiske lokket som ble lagt over Polen etter annen verdenskrig, bygget det seg opp motkrefter som slo ut i den

folkebevegelsen som fulgte i kjølvannet av Lech Walesa og fagbevegelsen Solidaritet. Den feide bort undertrykkerne, men førte også med seg en religiøs vekkelse med en rekke nye kloster- og prestekall. Biskop Goebel fikk sine nye prester til Nord-Norge fra Polen. På Island sto et forlatt Karmelittkloster etter nederlandske nonner, som måtte gi opp på grunn av manglende klosterkall. Karmel har en regel om at antallet søstre i et kloster aldri må

overstige 21. I Polen fyltes karmelittklosterne opp altfor raskt (Det finnes 27 i hele landet). Søstre fra Karmel i Elblog nær Gdansk flyttet til Island. Etter noen få år var selv klosteret der blitt for fullt. De måtte se seg om etter en ny grunnleggelse. Det manglet ikke tilbud om overtagelse av forlatte klostre på kontinentet, men de hadde fått for seg at de ville bli i Norden. En forespørsel bl.a. til København slo ikke an.

Pave Johannes Paul II besøkte Norge i 1989. Han var i Oslo, Trondheim og Tromsø. Selv i Ishavsbyen med sin håndfull katolikker tok han innbyggerne med storm. Uten at noen var klar over det, var grunnen blitt beredt for verdens nordligste karmelittkloster.

Biskop Goebel lette fortsatt etter en søsterkongregasjon som kunne

Karmelklosteret "Totus Tuus", på sørenden av Tromsøya med ti mål naturtomt og drømmeutsikt mot Sandnessundet og Kvaløya, er "et av Tromsø bys praktbygg og en perle blant Kjell Lunds sakrale byggverk." Foto: Mette Nygård

Mette Nygård - er psykiater og forfatter. Hennes ferskeste bok er fjorårets: "Og vegjine falle så vide. Om gamle og nye pilegrims mål."

Nå er det seks prestere i landet. De ser sjelesorg og interreligiøs dialog som sine hovedoppgaver. I påsken i år ble 20 personer døpt, de fleste unge kvinner. Også andre kristne arbeider i Mongolia, beretter uketidsskriftet *Christ in der Gegenwart*: Her er både evangeliske og russisk-ortodokse kristne.

Senegal: appell fra biskopene

Før valget i Senegal i mai kom landets katolske biskoper med en appell til velgere og myndigheter der de tok til orde for "et gjennomslagskraftig, fredelig og demokratisk valg". De viktigste anliggender er, ifølge biskopene, opprettholdelse av freden og et etisk grunnlag som forutsetning for utøvelse av politisk makt, skriver det franske katolske ukebladet *Le Pèlerin*.

Tilgivelse

"Når det er slik at kirken lar ordet om tilgivelse være så sentralt i sitt budskap, er kirken nødt til å ta på ramme alvor de former for skyld som finnes i kirken selv," sier Paul Leer-Salvesen, dosent og forfatter. Tilgivelse betyr ikke å skyve skitten under tepet og unngå oppgjør og offentlighet. Men tilgivelse betyr at en inviterer personen tilbake til fellesskapet selv om gjerningen fordømmes." FÆDRELANDSVENNEN

drive pastoralt arbeid. Det så umulig ut. De fleste utadrettede søsterkongregasjoner i Europa befant seg i samme situasjon: gamle søstre, manglende klosterkall. Ved en tilsynelatende tilfældighet kom en av de polske prestene til å nevne problemet til karmelittsøstrene på Island. De var så avgjort ikke apostoliske, i den forstand at de kunne drive oppsøkende virksomhet i menighetene. Karmelitterordenen er en av de strengeste kontemplative ordenene i Kirken, hvis hovedoppgave er lovprisning og bønn. Men søstrene på Island var henrykte. Henvendelsen fra Tromsø så ut som svar på deres bønner. Om deres ankomst kanskje ikke akkurat så ut som svar på biskop Goebels bønner, ser det ut til at han har fått noe helt annet og kanskje mye bedre.

Innen utgangen av 1990 var allerede 12 søstre installert i en tomannsbolig i Holmboeveien. Den første norske novisen, Marit Flagestad, nå søster Maria Nada av Inkarnasjonen, trådte inn i 1991. Helt fra starten, da språkproblemene fortsatt var store, har søstrene likevel hatt stor kontaktflate både mot katolikker og ikke katolikker. Idag, nesten ti år etter, blir de oppsøkt daglig, både av skoleklasser og enkeltindivider som søker informasjon om Kirken, eller råd og hjelp, eller kanskje bare å ha noen å snakke med. Og søstrene er til stede, med sitt smil, sin ro og sitt nærvær.

Idag står det nye klosteret ferdig, klart til høytidelig innvielse 23. august. Det er et av Tromsø bys praktbygg og en perle blant arkitekt Kjell Lunds sakrale byggverk.

Det mest slående i kirken er alteret i slipt natursten fra Bugøynes i Vest-Finnmark, med fargespill i rosa og skiferblått - det "trekker blikket mot sentrum, mot Kristus, om og om igjen". Foto: Mette Nygård.

Klosteret ligger på sørenden av Tromsøya med ti mål naturtomt og drømmeutsikt mot Sandnessundet og Kvaløya. «Tromsøs flotteste tomt», sier de som mener at de har

greie på det, men for en utenforstående ser det ut som om hele Tromsøya består av flotte tomter med enestående utsikt, så det er vanskelig å bedømme.

Hjerteøkumenikk

“Solåsen pilegrimsgård” lyder navnet på Peterstiftelsens nye bønne- og retreatsted i Son i Vestby, et senter som ble åpnet på Kristi Himmelfartsdag. “I den daglige bønnerytmen kommer tidebønnen til å være et bærende element,” sier Peterstiftelsens leder, Joachim Grün. “Vi ønsker at det skal vokse frem et økumenisk fellesskap samlet rundt bønnen som det helt sentrale.”

Nær sagt alle kirkesamfunn var representert ved åpningen av senteret. I forbønnen

og feiringen deltok blant andre en ortodoks fader, medlemmer av katolske ordener og fellesskap, en representant for Norges kristne råd, folk fra pinsebevegelsen, metodistene og Det Norske Misjonsforbund. I flokken på vel 150 fremmøtte var den økumeniske bredden enda større. “Vi tror at der mennesker søker sammen i bønn, får de en dypere enhet med hverandre,” sier Joachim Grün, “vi kaller det hjerte-økumenikk”. VÅRT LAND

Hvis kirken var radikalt til stede. . .

“Det bringer meg stadig til fortvilelse å tenke på hvordan menighetene forholder seg til fattigdom og de fattige. Det er virkelig en felles skam,” sier Aage Müller-Nilssen, tidligere generalsekretær i Kirkens Bymisjon (nylig overlot han ledelsen til Dag Hareide), til “Bymisjonæren”, informasjonsblad for Kirkens Bymisjon.

6

Fest i klosteret: Den 19. april avla sr. Maria Veronica av Kristi ansikt sine første løfter. Gjennomsnittsalderen er lav hos karmelittene i Tromsø, under 40 år - polske sr. Veronica er 34. Foto: Mette Nygård.

Sett utenfra har klosterbygget med kirken nærmest et bysantisk preg, med Kjell Lunds karakteristiske kupler og romaneske buer. Ytterveggene er av gul teglsten med rød dekor og røde vinduskarmer, en særegen og vakker effekt. Inne i klosteret slipper lyset til over alt - gjennom store sør- og vestvendte vinduer i celler, oppholdsrom og korridorer - en viktig detalj så langt nord og med lang mørketid for søstre som prinsipielt lever «innenfor murene» hele livet. En savner kanskje Karmels enkle byggestil og blå-brun-hvite vegger og innbo, etter den hellige Teresas egne forskrifter, men det er avhengig av ens

egne fordommer og forventninger. Kirken har et særpreget krusifiks og fine korsveiplaketter i keramikk, utført av en polsk kunstner. Men det mest slående i kirken er likevel alteret i slipt natursten fra Bugøynes i Vest-Finnmark - en gave. Det er usedvanlig vakkert, med fargespill i rosa og skiferblått og trekker blikket mot sentrum, mot Kristus, om og om igjen. Søstrenes del av kirken er adskilt fra hovedskipet med tregitter, taleværelsene likeså. Karmelordenen ble nok også reformert etter Det annet Vatikankonsil, men ikke på bekostning av de ytre tegnene som de anser som vesentlige.

Idag teller kommuniteten 19 medlemmer, tretten søstre som har avlagt klosterløfter og seks noviser, hvorav en norsk. Medlem nummer tyve er ventet fra USA til høsten, og gjennomsnittsalderen er lav - under 40 år. Før søstrene og alle deres trofaste familier og venner i Polen og Norge er ferdige med siste strøk med malerrullen og har slått i siste spiker i siste dørkarm, ser det ut til at de må begynne å tenke på neste grunnleggelse. I mellomtiden ber de for nye, norske klosterkall både for sin egen kommunitet og andres.

De kvinnelige klostresamfunnene som kom til Norge og etablerte seg her i forrige århundre, nedla et stort arbeid for Kirken gjennom sitt karitative arbeid, først og fremst innen helsesektoren. Det ser ut som om en ny, mer «åndelig» eller direkte religiøst rettet fase av klostrenes apostolat er i gang nå, i tråd med mindre materielle, mer åndelige behov i befolkningen generelt. Denne trenden ble innledet av de kontemplative dominikanerinnene på Lunden og Jesu små søstre, og fulgt opp de siste par årene av karmelittene i Tromsø, klarissene i Larvik og cistercienserinnene i Midt-Norge. De sistnevnte ble tatt imot med slik velvilje i lokalmiljøet at det virket som om man bare hadde sittet og ventet på ordenens tilbakekomst de siste 450 år. Den første kommuniteten måtte nedlegges, men nye cisterciensersøstre fra USA er ventet tilbake til Trøndelag i løpet av dette året. Ånden blåser fremdeles hvor den vil når den vil - en vennlig tanke i disse barske tider opp mot årtusenskiftet.

“Kirken skulle jo være til stede i menneskenes liv, menighetene skulle jobbe der,” sier Müller-Nilssen. “I stedet er kirken opptatt av det som vanlige mennesker oppfatter som kirkepolitiske snurpiperier og sex-fiksering. Det ville ikke skje hvis kirken var radikalt til stede hos menneskene med deres problemer.”

Stor moské planlegges i Strasbourg
Offisielle representanter for både jødedom, lutherdom og katolsk kristentro går alle inn for at det oppføres en stor moské i Strasbourg. “Det er legitimt at de troende som ønsker å komme sammen for å feire sin religion, har mulighet til å gjøre det,” heter det i en felles erklæring fra representantene, ifølge det franske ukebladet *Le Pèlerin*.

Ekte humor

“I motsetning til ironi, satire eller sarkasme, har humoren en helbredende virkning på kropp og sjel,” skriver dominikanersøster Hildegard Koch, Lunden kloster, i artikkelen “Om fromhet og humor” i “Over Alt”, tidsskrift for bønn, meditasjon og Kristusmystikk. “Ekte humor kan vi bare forstå ut fra menneskets dypeste vesen. Humor, i sin høyeste form, er bare mulig for de hellige, de benådede. For dem er synden det eneste som er trist.”

Om Tro og Lys-bevegelsen

Mange av St.Olavs lesere vil være kjent med Tro og Lys-bevegelsen, bl.a. fra bladets spalter, men siden stadig nye lesere kommer til, kan litt informasjon være på sin plass. I 1971 tok Jean Vanier og Marie-Helene Mathieu sammen med en gruppe foreldre initiativet til en valfart til Lourdes for mennesker med utviklingshemming, mennesker som ikke tidligere hadde hatt mulighet til å delta i vanlige valfarter. Hele 12.000 mennesker, hvorav 4.000 med psykisk utviklingshemming fra 15 forskjellige land deltok. Etter valfarten følte deltakerne behov for å møtes igjen, og rundt om i verden ble det dannet små grupper av mennesker med psykisk utviklingshemming, deres foreldre, søsken og venner. Slik oppstod Tro og Lys-bevegelsen, som i dag har over 900 grupper fordelt på 5 kontinenter og 73 land. Og fra 12. til 21. juli i år møtes ledere innen bevegelsen i Quebec i Canada for å dele erfaringer, oppleve fellesskap med hverandre - og hjelp og støtte til fortsatt innsats. For første gang er også utviklingshemmede invitert til et slikt ledermøte.

Her i Norge startet Tro og Lys i 1990, og foreløpig er det bare en gruppe, med medlemmer fra Oslo og Akershus. Gruppen er økumenisk og åpen for mennesker med ulik kirke-tilhørighet; en luthersk og en katolsk prest er tilknyttet gruppen. «Mange av dem som kommer til Tro og Lys forstår ikke at det fins ulike kirker. Slik hjelper de oss til å oppdage det som virkelig forener oss: at vi har en far som gjør oss alle til brødre og søstre, og en felles kjærlighet til Kristus og en lengel etter å lære ham bedre å kjenne.» leser vi i den norske gruppens informasjonsfolder.

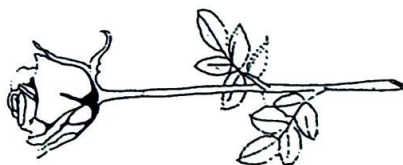
Leder og kontaktperson for Tro og Lys i Norge er:
Aslaug Espe
Skogfaret 10, 1430 Ås
Tel.: 64 94 26 41

Gratulerer, Gunnel Vallquist!

I årtier har Gunnel Vallquist - journalist, forfatter, medlem av Svenska Akademien, professor - vært en av St.Olavs mest trofaste støttespillere. I disse dager fyller hun 80 år, og selv om hun ikke ønsker noen oppstuss omkring dagen, må hun nok tåle litt markering og hyllest her i bladet. Hun ble katolikk i 1939. Som journalist og kulturskribent ble hun en banebryter for kritisk-lojal journalistikk på nordisk-katolsk mark. Hun fulgte Det 2. Vatikankonsil på nært hold som journalist, og formidlet sine inntrykk ærlig og innsiktsfullt i et stort antall artikler, bl.a. til St.Olav, og fire bøker. Listen over hennes bøker er lang: den første, “Nogot att leva för”, kom allerede i 1956, siste “nummer” er den selvbiografiske “Katolska läroår” fra 1995.

St.Olavs lesere var allerede godt kjent med Gunnel Vallquist da nyutnevnt redaktør sr. Else-Britt Nilsen o.p. i 1978 fikk henne med som fast medarbeider. Og det er hun, lykkeligvis, fremdeles. Leserne kjenner henne som velinformert, frittalende og modig, en som ikke er redd for å si fra når det trengs - drevet av kjærlighet til sannheten, med liten og stor S, og til den kirke hun trofast har tjent siden ungdommen.

St. Olav gratulerer og ønsker alt godt.

Gunnel Vallquist

“Ett omtyckt talesätt: man borde inte säga något om kyrkans elände; en son tiger om sin moders skam. Jag vet inte hur och när denne begreppsförvirring uppstått - men en begreppsförvirring är det. Kanske har uttrycket präglats av någon prelat med dåligt samvete; som det är rätt vel formulerat har det gjort lycka och man upprepar det uten att tänka närmare efter. Men det är bara alltför bekvämt - bekvämt som alla sofismer.

Vår Moder, det är den Heliga Kyrkan, allt i kyrkan som är av Gud - den rena och obefläckade kyrkan. Men på det yttre, historiska planet är det vi som er kyrkan, och det är våra egne synder som vi påtalar hos henne, hatar hos henne. Att tiga om dessa synder skulle vara att verkligen tillskriva dem vår Moder som är helig, det vore att samtycka till att den spegel fördunklades som er danad att spegla Kristi sanne anlete.”

(Fra boken “Till dess dagen gryr”, Gunnel Vallquist 1959)

Manglende interesse for kristen palestinsk kultur

I fjor besøkte 17.000 nordmenn Israel. Bare et fåtall kom i kontakt med den kristne befolkningen i de palestinske områdene. Den kristne palestineren Daoud Nassar fra Betlehem reagerer sterkt på denne manglende interessen for kristen palestinsk kultur. Hans inntrykk er at både norske pilegrimer og andre turister knapt vet at det finnes en kristen befolkning i det bibelske landet.

Som turistansvarlig i den lutherske kirken i Betlehem ønsker han å få flere turister til å bli kjent med palestinerne 2000 år lange kristne tradisjon. "Det er trist dersom kristne turister fra vestlige land svikter sine troende søsken når de besøker områdene der kristendommen har sitt utgangspunkt," sier Daoud Nassar. "De går glipp av en vesentlig dimensjon av opplevelsen, hvis de ikke tar seg tid til å besøke menneskene som bor her."

VÅRT LAND

Både Gud og Mammon?

"Forbrukerkulturen fører oss bort fra kreative, skapende aktiviteter og hensetter oss i passivisert posisjon," sier Leif Gunnar Engedal, leder ved Modum Institutt for sjelsoversorg, i tidsskriftet Korset. "Den forfører oss bort fra det kritiske og inn en sløv 'det er bare sånn det er'-holdning. Den tar fra oss utsynet.

Jeg tror ikke det er mulig å forkynne evangeliet om Guds rike uten å være en kri-

8 Josef Neuner s.j. om Asia-synoden: Hva dreier det seg egentlig om?

Bispesynoden for Asia som fant sted i Vatikanet fra 19. april til 16. mai i år, er den tredje såkalte "kontinentsynode" - Afrika og Amerika har allerede hatt sine - som inngår i den katolske kirkes forberedelse til det tredje årtusen. I denne artikkelen utdyper jesuitt-pater *Josef Neuner* - nestor innen katolsk teologi i India, konsilteolog og banebryter for indisk teologisk tenkning - hva denne synoden egentlig dreier seg om, hvor dypt disse "asiatiske spørsmålene" berører både troen og teologien. Med stor innfølgelse søker Neuner å finne svar på spørsmålene. Hans utgangspunkt er *lineamenta*, synodens forhåndsdokumenter som, etter en høringsrunde og noen modifikasjoner, ble synodens arbeidsdokument.

Bispesynoden for Asia er en del av forberedelsene til jubelåret 2000, og den er et viktig anliggende: To tredjedeler av verdens befolkning bor i Asia. Et annet poeng: Etter århundrelang avhengighet av Vesten er Asia blitt seg sin politiske, kulturelle og økonomiske egenart bevisst, og de asiatiske folk er fast bestemt på å tilkjempe seg sin rettmessige plass i verden. Dagens politiske, sosiale og økonomiske situasjon i Asia er viktig som bakgrunn for synoden, selv om dens hovedanliggende er: fornyet og fordypt forståelse for det kristne budskap innen den enorme utviklingsprosessen som foregår i Asia.

Synodens tre hovedtemaer: den brennende nøden hos de mange millioner mennesker som lider under fattigdom og utnyttelse, møtet med Asias kulturer og forholdet til Østens store religioner. De sosiale problemene skriker etter løsning, og møtet med kulturer og religioner krever nye teologiske perspektiver. Dette siste er hovedtema i denne artikkelen.

Synodens tema

Det er det romerske Sekretariatet for

bispesynoder som har forberedt Asia-synoden, det vil i første omgang si utarbeidet det utførlige forhåndsdokumentet *lineamenta* - med temaet: "Jesus Kristus Frelseren, hans kjærlighetsoppdrag og tjeneste i Asia". Reaksjonene på dette dokumentet spenner fra det noe tilbakeholdne til det avvisende (de japanske biskoper). Et grunnleggende spørsmål for mange: Burde ikke hele synoden vært forberedt av Føderasjonen av asiatiske bispekonferanser (FABC), som i de senere år gjentatte ganger har diskutert teologiske og kirkelige spørsmål? Og ville det ikke vært passende å legge synoden til Asia i stedet for Roma? Og hvorfor var ikke Den asiatiske teologforening involvert i forarbeidet?

Som bakgrunn for en fruktbar gjennomgang av problemene, trengs et lite riss av *lineamenta*, (som altså er blitt noe modifisert etter reaksjonene på ulike asiatiske hold). Innledningsvis slås det fast at synoden er å forstå som en felles vei (syn-odos) for Asias kirker inn i det tredje årtusen, i Jesu ånd, sammen med alle brødre og søstre og knyttet til Asias kulturelle og åndelige tradisjoner. Del 1 tar for seg den asi-

atiske virkelighet: Asias folk er blitt seg sin identitet, sin rike kulturelle og religiøse arv bevisst og føler solidaritet med hverandre. Den sosiale, politiske og økonomiske situasjon er i endring: "Den lille flokk som utgjør Asias kirke, gjør disse realiteter, muligheter og håp til sine" (7).

Del II gir et riss av kristendommens historie i Asia og fastslår avslutningsvis: "Kirken er kalt til å være surdeig blant folk med andre religiøse og sekulære tradisjoner" (15). Del III er en teologisk utredning av Guds frelsesplan slik Det 2. Vatikankonsil tolker den: Alle mennesker er fra opphavet av omsluttet av Guds kjærlighet og kalt til frelse. Gjennom Jesus og gjennom Den Hellige Ånds komme, er tilbudet om frelse fullendt. Troen på Kristus adskiller ikke de kristne fra andre religioner, den binder dem tvertimot sammen: "Ånden har spredt ut den frelsebringende sannhets og nådes såkorn blant alle folkeslag, i deres kulturer, filosofier og religioner" (17). Målet for Åndens virke er å føre til Jesus Kristus. Del IV understreker Jesu sentrale betydning som den eneste formidler av frelsen. Her berører man sentrale problemer som FABC har tatt opp: at "det er blitt reist radikale spørsmål om Jesu enestående plass i frelseshistorien". Slike teologer utgjør "et mindretall, men et lydsterkt mindretall" (23). Del V. og VI. skildrer kirken som det fellesskap Jesus har betrodd sitt oppdrag til; i Asia oppfylles denne sendelse gjennom kirkens kjærlighetsfylte misjon og tjeneste; Maria fremstilles som forbilde for evangeliseringen. Avslutningsvis sammenfattes innholdet: Kirken skal forkynne Jesu frelse inn i Asias virkelighet, men det må være en forkynnelse i dialog, kirken må aldri være "en fremmed i landet". Budskapet om Jesus og om livet i hele dets fylde er "svaret på alt det Asias hjerter gjennom århundrene har lengtet etter" (38).

tisk motstander av idealene og normene i forbrukerkulturen. Å si ja til Mammon betyr å si nei til Gud. Du kan ikke tjene både Gud og Mammon. Så dramatisk og smertefullt, men også så utfordrende.

Gud ber oss ikke om å si nei til Mammon fordi han vil stjele livsgleden fra oss, men fordi han vil velsigne oss med et godt liv. Det er en permanent krise i forkynnelsen hvis dette ikke blir tydeliggjort."

Negative følelser overfor de homofile

"I egenskap av organisasjonsleder har jeg i den senere tid møtt adskillige reaksjoner som har skremt meg, når det gjelder hvor sterke negative følelser og fordommer som fortsatt rår i mange miljøer overfor de homofile," sier generalsekretær i Det Norske Misjonsselskap, Tor B. Jørgensen, ifølge KIT, Kirkens Informasjonstjeneste.

"Fortsatt føler derfor mange homofile seg tvunget til fornektelse og fortielse av sin homofile identitet. Vi trenger å videreutvikle åpenheten innenfor rammen av de grunnleggende meningsforskjeller som fortsatt gjelder.

Asiatisk syn på saken

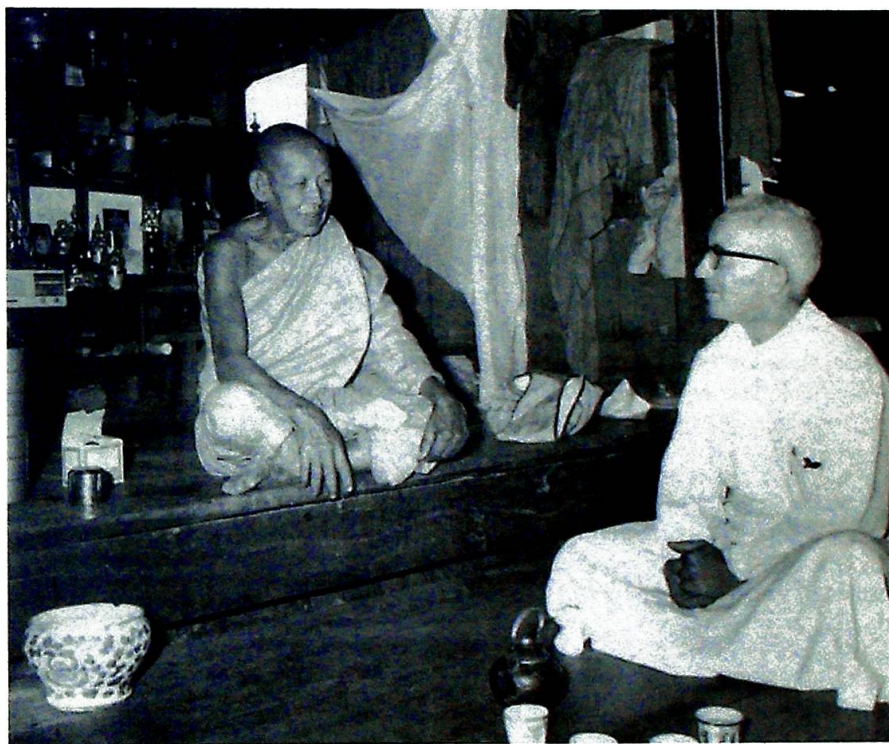
Reaksjonene på *lineamenta* tar opp ting man synes dokumentet ikke tar tilstrekkelig hensyn til: Her er for lite om legfolks betydning for fremme av sosial rettferdighet; kvinners betydning for det kirkelige liv kommer ikke tydelig nok frem etc.

Tilbakeholdenheten overfor dokumentet har dype røtter. Riktignok søker dokumentet å løse problemene i Asias kirke i Det 2. Vatikankonsils ånd, men prosessen skal planlegges og styres fra sentrum. Fra asiatisk side derimot er anerkjennelse av lokalkirkene som ansvarlige bærere av kirkelig liv og tjeneste det grunnleggende - uten at det derved stilles spørsmål ved kirkens sentrale autoritet. Men lokalkirken er ingen filial av en stor-bedrift som styres fra sentrum, den har sitt eget liv og må fylle sitt oppdrag på eget ansvar. Et anliggende som ikke kun gjelder for Asia, men for Kirken verden over - og som var meget følbart under Afrika-synoden. I Asia er problemet brennende: Her står kirken overfor kulturer og religioner som er nedfelt i hellige bøker, urgamle tradisjoner, høyt utviklede filosofiske systemer og faste samfunnsformer.

Det var Det 2. Vatikankonsil som lærte kirken å se disse kulturene og religionene ikke bare som objekter for misjonsvirksomhet, men å møte dem med ærbødig forståelse. Og det skjer gjennom det konkrete møtet ute i felten, ikke via kirkens organisatoriske midtpunkt.

Øst og vest

Viktige tanker om dette finner vi hos den indiske jesuitten *Parmananda Divarkar* (*The Examiner*, Mumbai 19.4. 1997). Han har selv deltatt i de fleste bispesynoder, kjenner deres arbeidsform og stiller det grunnleggende spørsmål: "om det ikke kunne finnes en autentisk kristendom etter øst-asiatisk

Ekte dialog med gamle religioner som buddhisme og hinduisme er en hovedutfordring for den katolske kirke i Asia: Her en jesuittpater i samtale med abbeden i et buddhistisk kloster Thailand. Foto: KM

modell som virkelig gjøres som et fellesskap av virkelig orientalske kirker?" Øst-asiatisk modell betyr for Divarkar de "former" de store religionene, først og fremst hinduismen og buddhismen, har utviklet, og som skiller dem fra jødedom og kristendom som finner sin form i "et strengt system av troslære, moral og kult, sammenholdt av en bok som er selve prøvesteinen for rettroenhet". Det avgjørende for disse religionene er den faste rammen om utfoldelsen av det religiøse liv. Faren for "enhver høyt utviklet religion er at den, som enhver organisasjon, blir et mål i seg selv og er opptatt av egen selvoppholdelse".

De øst-asiatiske religionene er annerledes: Buddhismen og hinduismen "springer ut av en dyptloddende erfaring av den hinsidige virkelighet. For det meste er det fremstående personligheter som gjør disse erfaringene og meddeler dem til andre, som så i ulik grad får del i dem." Disse religionene har utviklet et minstemål av fellesskapsstruktur, et mangfold av religiøse grupper med sterke bånd. Kan man tenke seg en kristendom etter øst-asiatisk modell?

I begynnelsen stod Kirken i fare for å bli en jødisk sekt som måtte holde seg til de tradisjonelle lovbudene. "Konsilet i Jerusalem" (Apg 15) befrikk den fra disse innskrenkningene. Hver lokal-

Vatikanets "shoah-erklæring" ikke siste ord
Vatikanet foreslår at en felles jødisk-katolsk studiegruppe skal gjennomgå all dokumentasjon om Vatikanets holdning til jødeforfølgelsene under den annen verdenskrig. Det fremgår av et kommuniqué fra en felles jødisk-katolsk komité som møtes regelmessig, men som nylig for første gang var samlet i Vatikanet. Forslaget ble fremsatt av kardinal Edward Cassidy, ordfører i Vatikanets dialog med jødene og den ene av komitéens to formenn.

Kardinal Cassidy foreslår at studiegruppen, som skal bestå av eksperter, skal gjennomgå de aktykker som allerede er offentliggjort, og, om ubesvarte spørsmål dukker opp, sette i gang ytterligere undersøkelser. Han kom også inn på noen viktige detaljer i den erklæring Vatikanet sendte ut i mars i år om kirken og "shoah". Dette dokumentet skiller mellom "kirken" i teologisk forstand og dens "sønner og døtre", som jo er mennesker, sa Cassidy. I dokumentet heter det derfor at "kirken som

sådan" ikke er medskyldig i de "feilaktige og urettferdige tolkninger av det nye testamentet som forårsaket fiendtlige følelser overfor det jødiske folk". KNA

Vatikanet og jødene - nok en gang
I forbindelse med et symposium i fjor sommer om Vatikanet og jødeforfølgelsene, sa paven at anti-judaismen skyldtes visse fortolkninger av det nye testamentet, og han tilskrev disse tolkningene den kristne verden og de kristne, men forsøkte å holde "kirken

10

kirke utviklet seg fritt i fellesskap med andre menigheter, bundet sammen i troen på Kristus. Gjennom Romerrikets utbredelse utviklet kristendommen stadig sterkere vest-asiatiske former med en økende overvekt av sentralisering av de institusjonelle strukturer og de rent begrepsmessige formuleringer av troens innhold. Da oppdagelsesreisene begynte, var Kirken en klart preget religion med et fasttømret system av lære, kirkerett og liturgier. Der den kunne knytte forbindelser med vestlige nasjoners politiske og økonomiske makt, oppstod unge kirker som svarte til denne vestlige modell. Forsøk på å uttrykke kristendommen i de fremmede folkenes egne kulturelle språk (*de Nobile* i India, *Ricci* i Kina) ble isolerte tilfeller. Og for Østens store kulturer forble kirken noe fremmed.

Fra tilpasning til inkulturasjon

Forståelsen for andre kulturer har utviklet seg langsomt innen den kristne bevissthet. I vårt århundre har misjonsvitenskapen i stigende grad vært opptatt av tilpasningen til andre kulturelle livsformer. I dag forventer vi noe mer. For at kristent liv skal kunne utfolde seg, må det preges på ny inn i en kultur som et inspirerende gudsbudskap, og gjennom former og symboler som er en del av denne kulturen. Slik "inkulturasjon" lar seg ikke organisere sentralt, den må vokse frem i det hjemlige.

Mot denne bakgrunn kan man forstå de japanske biskopenes meget klare krav: De forventer at synoden fører til en virkelig anerkjennelse av "lokal-kirkenes legitime autonomi" og derved "en ny forståelse av forholdet mellom Asias kirker og Den Hellige Stol". En slik selvstendighet betyr slett ikke noen avsondring, men en skapende innlemmelse i det store kirkelige fellesskap. Formannen i den indiske konferanse for ordensfolk sier det slik: "*Lineamenta*

legger stor vekt på alt det Kirken har å by Asias folk. Det ville gledet meg stort om man også hadde sagt noe om hvordan Kirken kan evangeliseres av Asia, om hvor mye Asia har å gi Kirken." Asia-synoden burde gi vår felles kirke anledning til å lære noe om Asias rikdom.

Østens gudsbilde

Slike ønsker fører oss til de kritiske spørsmålene angående synoden. Her dreier det seg ikke om ytre former for

*"Det var
Det 2. Vatikankonsil
som lærte Kirken å se .
kulturer og religioner
ikke bare som objekter
for misjonsvirksomhet,
men å møte dem
med ærbødig forståelse."*

Kirkens liv og virke, men om en østlig forståelse av selve det kristne budskap. Kan man for eksempel tale om et forskjellig gudsbilde i øst og vest? Asiatiske teologer er ofte inne på det. Det er viktig å være klar over at det ikke finnes noe allmenngyldig gudsbilde, fordi menneskelige begreper aldri kan fange inn hele Guds hemmelighet. Når vi i vesten taler om Gud, mener vi den personlige Gud, men da må vi også huske at vår personforståelse er begrenset. Den beror på et jeg som står overfor en "vis-à-vis" og kan bare brukes analogt om Gud.

Østlige religioner erfarer Gud som Den Ene, "advaita", hinsides all adskilende "to-somhet" - Gud som alt-gjennomtrengende, alt-livgivende. Slik

gudsforståelse kan ikke bare avfeies som panteistisk. Også i Østen finnes et mangfold av filosofiske gudsbegreper. Men østlige religioner er ikke så opptatt av begreper, mer av erfaring av gudshemmeligheten som rører ved alle ting og hendelser i verden og i vårt liv.

Når man sier at Jesus har gitt oss det sanne Gudsbildet da han kalte Gud sin far, skal man gå forsiktig videre. Vi kjenner ordet Jesus tiltalte Gud med: Abba, far. Det har intet med den jødiske synagoge å gjøre. Det dreier seg heller ikke om et begrep, men en grunn-erfaring i livet: å være trygg, beskyttet, ledet av en ufattelig kjærlighet. Det peker ikke på en farsfigur (som eventuelt måtte utfylles med en mor), det betyr snarere opphav og "hjemsted" for hans liv, som vi alle har del i. Det er like østlig som vestlig. Derfor er det forståelig at asiater ikke har noe problem med evangelienes Jesus: De tiltrekkes av hans vidunderlige enhet med Gud. Men den vestlige kirke er og blir dem fremmed.

Kristus og religionene

Likevel er Jesu person og budskap blitt det sentrale problem i møtet med Asia. Konsilet førte til nytenkning når det gjaldt forståelsen av det religiøse mangfold og av kirkens forhold til dette mangfoldet: Gud har fra begynnelsen av vært nærværende og medvirkende i menneskehetens historie. Hans frelsesvilje omfatter alle mennesker til alle tider og på alle steder. Full av glede anerkjenner kirken det som er hellig og sant i andre religioner.

Lange avsnitt i *Lineamenta* handler om Guds frelsesverk i Jesus Kristus, stiller ham inn i den universelle frelsesplan. Men den understreker at all forløsning i siste instans skjer gjennom Jesus Kristus. "Jesus Kristus Frelseren" er dokumentets overskrift, og de lange utlegninger om Åndens virke i alle kulturer og religioner, fører til følgende

som sådan" utenfor. Dette synspunktet gjen-
tas i Vatikanets "Erklæring om Shoah", som
kom i våres. Slike formuleringer går ikke
langt nok, sier Ernst Ehrlich, professor i
nyere jødisk historie og litteratur ved uni-
versitetet i Bern, i et intervju med det
katolske tidsskriftet Herder Korrespondenz.
Han viser i den sammenheng til de tyske
biskopenes erklæring ved 50-årsmarkerin-
gen i 1995 for befrielsen av Auschwitz, hvor
det tales om "en anti-jødisk holdning også
på kirkelig mark". Og hvor det videre heter:

"Tilbakeblikket på hendelsene i november
1938 og på nasjonalsosialismens tolvårige
voldsregime fremkaller for hukommelsen
historiens byrde. Den minner om at den
kirke vi bekjenner som hellig, og som vi
ærer som et mysterium, også er en syndig
kirke som stadig trenger omvendelse."

Denne siste setningen "er en gjentakelse
av de tyskspråklige biskopenes uttalelse ved
50-årsmarkeringen for novemberpogromen
i 1938," sier Ehrlich. "Her sier man åpent
det som paven tydeligvis har vanskeligheter

med: Det dreier seg ikke om enkelte for-
domsfulle professorers og presters feilak-
tige eksegese, eller ikke om enkeltpersoners
upassende oppførsel, men om en kirke som
qua kirke har syndet mot jødene og jøde-
dommen, og som derfor må omvende seg.
Det er et historisk faktum at kirken helt fra
tidlig middelalder forfulgte og isolerte
jødene og diskriminerte dem på en måte
som nasjonalsosialistenes jødehat kunne
knytte an til, selv om dette hatet var av en
annen art," sier professor Ehrlich.

sluttsats: "I kristen åpenbaring er Jesus
veien, sannheten og livet, det betyr: all
frelse er gjennom ham og i ham, han
alene formidler den" (23).

Denne betoning av Jesu 'eneståenhet'
er blitt et sentralt problem i moderne
teologi. Den føles også som avgjørende
hinder i dialogen med andre religioner:
Alle anerkjenner Jesu enestående skik-
kelse og budskap, men dette "han
alene" kan de ikke godta. Derfor står
Jesu skikkelse sentralt i diskusjonen i
forbindelse med *lineamenta*. Den tid-
ligere siterte Pinto finner det sårende
når vi kun betrakter andre religioner ut
fra Kirken og ser dem som "ikke-
kristne", og når vi taler om Jesus som
den eneste Forløser. De japanske bis-
kopene sier i klartekst: "Hvis vi under-
streker for sterkt at Jesus og han alene
er Forløseren, får vi ingen dialog, intet
solidarisk fellesskap med andre reli-
gioner." Evangelisering består ikke i at
man pålegger folkeslagene noe som er
dem fremmed. Vi må snarere spørre
oss: "Hvordan kan vi gjennom det
kristne budskap bringe den så høyt
skattede øst-asiatiske spiritualitet til å
blomstre?" Det vi søker er "et nytt syn
på evangelisering for å fremme en asi-
atisk tro og feire en liturgi ut fra Asias
kulturelle verden." Vi trenger "en asi-
atisk teologi", en "befrielse fra en kirke
som fremstår i vestlig stil, en ny og
skapende visjon".

Jesus-skikkelsen først - så dogmene

Disse problemene i den asiatiske kirke
må tas på alvor, man må søke veier som
bevarer den uforfalskede troen på
Jesus, men som også fører til andre reli-
gioner og kulturer. Som utgangspunkt
kan man begynne med å tenke over
hvordan Jesus selv åpenbarte seg: Han
forkynte Gudsrikets komme og begynte
å virkeliggjøre dette nye liv, med Gud
som midtpunkt, i søskenlikt fellesskap
med den lille kretsen av følgesvenner.
Han snakket ikke om seg selv, men om

Inkulturasjonen begynte innen liturgien: Her feirer biskop Anathil av Indore eukaristien "på indisk". Foto: KM

Gud og den nye verden. Vi kan etter-
spore hvordan læresvennene, langsomt
og etterhvert, kom til erkjennelse av
hans person. Og endelig, i Caesarea Fil-
ippi, kan Peter bekjenne at Jesus er
Messias, men han er ennå langt fra å
fatte Jesu oppdrag, hans kors og opp-
standelse. Erkjennelsen av hans gud-
dom og forløsende formidling utfolder
seg først etter påske i en langsom pro-
sess, næret av minnene fra hans jordeliv
og av den Hellige Ånd.

Det tok århundrer før denne erkjen-
nelsen ble nedfelt i faste læreformler.
Alle disse tekstene er blitt til i Vesten,
med sin tids verdifulle, men begrensede
tenkeformer om verktøy. Men jo mer
entydige og fasttømrede læresetningene
ble, jo mer utilgjengelige ble de for
mennesker av andre kulturer. En inder

kommer ingen vei med en lære om én
person med to naturer, hvis ikke ved-
kommende allerede er blitt vestliggjort
gjennom et teologistudium. Derfor er
det ikke bare pedagogisk sett menings-
løst, men også mot evangeliets ånd å
fremby Jesus for dagens mennesker og
for mennesker av andre kulturer i form
av ferdige dogmatiske formler. Vi skal
føre dem hen til personen Jesus, til hans
lignelser, hans oppfordringer, hans for-
dringer. Og fremfor alt skal vi gjennom
tjenende kristne fellesskap gjøre det
synlig for dem hva Jesus betyr. Slik vil
mange komme til Jesus Kristus.

Mange er de som har funnet ham,
men som ikke figurerer i våre statis-
tikker, og som av flere grunner finner
det vanskelig, for ikke å si umulig, å bli
kristne - grunner som ofte skyldes oss.

Svensk erkebiskop: ja til prester i partnerskap

I et intervju med Kyrkans Tidning i slutten av mai sier Sveriges nye erkebiskop, K.G. Hammer, ja til at homofile prester kan leve i åpent partnerskap. Han fremholder at det ikke er enighet blant de svenske biskopene, men at det for ham selv "ikke har vært noe hinder at en som vil bli prest, lever i partnerskap."

Hammer finner intet belegg i Bibelen for at homoseksualitet i seg selv skulle være

synd. "For meg er det ikke vanskelig å håndtere bibeltekstene om dette. Slik jeg forstår tekstene, er fordømmelsen av homoseksualitet i Bibelen en fordømmelse av promiskuitet. Promiskuitet blir i ord-bøkene definert som 'kjønnslig samliv i fleng'. Det vi mener med homoseksuell partnerskapsrelasjon med gjensidig ansvar og trofasthet, er et spørsmål jeg ikke finner behandlet i Bibelen," sier erkebiskop Hammer. "I Svenska Kyrkan forsøker vi å gi rom for ulike tolkninger i etiske spørsmål. Det

vanskelige er om homoseksualitet er et etisk spørsmål eller et menneskesynsspørsmål. Er det et spørsmål om menneskesyn, kan det ikke finnes mer enn én mening."

I 1985 anbefalte daværende erkebiskop Bertil Werkström kristne homofile å leve i vennskap og sølibat, og sa at de fleste biskopene delte dette syn. I 1995 beklaget erkebiskop Gunnar Weman Riksdagens ja til lov om homofilt partnerskap.

VÅRT LAND

12

Man bør altså ikke foruroliges av de japanske biskopenes ønske om mindre tale om det enestående ved Jesus. Evangelisering består ikke i å lære fra seg et system, men i innvielse i kristen tro og kristent liv. Dogmene er slutten, ikke begynnelsen.

Likevel bør en kristen, særlig i vår pluralistiske verden, ha klart for seg

"For at kristent liv skal kunne utfolde seg, må det preges på ny inn en kultur som et inspirerende gledesbudskap. . ."

hva det "enestående" ved Jesus virkelig innebærer. Blant de spørsmålene *lineamenta* munner ut i, finnes følgende: "Hvordan kan kirken fremstille Jesus Kristus som den ene, enestående forløser og det universelle ved forløsningen?" (Spørsmål 5). Johannes Paul IIs misjonsencyklika *Redemptoris missio* vier det første kapittel til det påtrennende oppdrag "å fremstille Jesus som den ene forløser"; det hele er satt inn i et rikt utvalg av skriftsteder og konsiltekster. *Lineamentas* sammenfatning lyder: "Jesu død på korset var et offer, frembåret i Ånden" (19), slik Hebreerbrevet lærer oss (Hebr 9,14). Mange kristne tar imot slike ord uten å tenke særlig over hva som her menes med "offer". Teologene har utlagt det i det vide og brede, ofte uten egentlig å forklare.

Den eneste formidler

Hva betyr slike ord for et moderne menneske som ikke er fortrolig med Kirkens språk? Og hvordan skal en asi-

at forstå at Jesus er den eneste formidler av frelse til mennesker som har levd årtusener før ham, eller for Asias folk som for det meste ikke kjenner ham?

Bibelen har ingen systematisk forklaring av Guds frelsesverk gjennom Jesus Kristus - Bibelen er ingen dogmatisk lærebok, den taler i symboler som var forståelige for datidens lesere: oftest ord fra kultspråket om Jesu offer, om hans blod som forløser oss. Men også slavehandelens ordbruk: at han har løskjøpt oss med sitt eget liv som løsepenger. Eller i juridiske termer: Han har rettferdiggjort oss.

Men dette språket sier lite for moderne mennesker. Burde vi ikke gjøre alvor av pave Johannes XXIIIs oppfordring til konsilet om å bruke den moderne verdens språk for vårt budskap? Og hva betyr et slikt språk for Asias folk? Før vi begynner å lete etter det rette språket, gjelder det ganske enkelt å forstå *hva* som er kommet til oss gjennom Jesus Kristus. Hans eldste tittel er "Immanuel", Gud med oss (Jes 7,14; anvendt på Jesus i Matt 1,23). Hans nærvær er den enestående forsikring Jahve gir sitt folk, sine utvalgte. "Jeg er med deg" er den garanti Moses får da han blir sendt til Faraos for å befri sitt folk (2 Mos 3,12). Jesus, Immanuel, er Guds forsikring "in persona" om hans ugjenkallelige nærvær blant oss.

Gud med oss

Dette "med oss" omfatter hele vår menneskelige eksistens. Han deler våre gleder og sorger. Han er med oss i oppbyggingen av en ny verden, i gudsrikets komme, i den kommende forløste og forente menneskehet. Sammen med oss erfarer han også motstanden mot gudsherredømmet; han står sammen med oss i kampen mot hovmod og dumhet, urett og undertrykkelse, løgn og hykleri, mot hele avgrunnen av menneskelig ondskap. Mennskkelig sett er det en fullstendig håpløs kamp, alle våpnene

er på motstanderens side. Slik har Gud sammen med oss måttet tåle nederlaget, hånen og spotten over hans tåpelige virke. Han dør, hans liv og verk er ødelagt og begravet for alltid.

Men han lever. Først nå er han helt med oss. Han møter sine, samler dem og taler igjen om Gudsriket, som likevel ikke er et fåfengt håp og en tom drøm. Han gjør dem til sine vitner og betror oppdraget til dem. Med ham, i ham lever hans kirke. Det er hans forløsning gjennom død og oppstandelse at han er med oss, lar oss få del i sitt liv og virke, i sitt fellesskap med Faderen og med oss, i sin fullendelse.

Dette er altså Jesu 'eneståenhet' for en kristen: Guds nærvær med oss, i vår verden og historie, i hvert menneskeliv

"Vi kjenner ordet Jesus tiltalte Gud med: Abba, far. . . Det dreier seg ikke om et begrep, men om en grunnerfaring i livet: å være trygg, beskyttet, ledet av en ufattelig kjærlighet."

som åpner seg for ham. Han er ikke bare lærer og profetisk skikkelse, han er Guds nærvær i vår eksistens' hårde realiteter, i den håpefulle søken etter en bedre verden, i den utsiktsløse kampen for fornyelse, i død og grav, i liv og fullendelse. Her dreier det seg saktens om min tro, den tro jeg har funnet og bekjenner, og som jeg ikke kan pålegge noen. Tro kan ikke læres, den kan bare meddeles. Jeg kan kun forsøke å føre

Om armslag og læringslyst

“Er snille, tause, systemharmoniserte mennesker egentlig så lykkelege og produktivt skapande som vi vil ha det til? Er ikkje urolege, søkande menneske vel så nyttige? Er ikkje opposisjonelle, provoserande menneske nødvendige for eit levande demokrati?” spør lektor og forfatter Ola Jonsmoen på kronikkplass i Aftenposten. Og undrer om ikkje de som “stanger mot regelverk og fagplan” nettopp er med på å utvide skolens “rom”.

“Mål og metode treng armslag for å finne sin eigen konsistens. Skolane må gje seg lov til å ta seg tid til å tenkje sjølv. Dei må få lov til sjølv å utvikla opplæringsstrategiane. Det er ikkje eitt hovud og ein tanke som kvalitetsutviklar skoleverket. Det er kvar enkelt skole som nå må involvere seg, ikkje minst involvere elevane sine, tenkje saman med dei, utvikle atmosfære og særpreg saman med dei, utvide romet saman med dei, for glede, for ansvar, for samvær, for trivsel. Kvalitet er ikkje noe noen glupingar

ferdiglagar.” skriver Jonsmoen. “Poenget er ikkje å straffe det menneskelege overskottet, dempe livslysten og bremse skapingsevna. Poenget er å få menneske til å tru dei er noe verd, tru på egne evner. . . Poenget er ikkje å dempe unge menneske, men å få dei til å blomstre opp, gje dei læringslyst,” skriver Jonsmoen. Og minner om at “livsgleda er basis i alle lærings-situasjonar, og det skader ikkje med humor, i det minste humor”.

andre til Jesus, i tillit til at Gud åpner deres sjels øyne.

Et nytt språk

Bibelen forteller om denne vår forløsnings hemmelighet i et språk som er offerets, løskjøpingens språk, og som ikke finner gehør i dagens verden og heller ikke i Asia. Men finnes det ikke også i Bibelen et språk som blir forstått i Østen? Jo, det gjør.

De vakreste indiske tekster om Jesus er skrevet av *Keshab Chandra Sen*, som spilte en stor rolle i den indiske renesanse i det 19. århundret. Han så Jesus som oppfyllelsen av Indias lengsel etter Gud. Hans yndlingstekst er Jesu bønn for sine slik vi finner den i Johannes-

evangeliet: “La alle bli ett, slik som du, Far, er i meg og jeg i deg - la dem være ett i oss, så verden kan tro at det er du som har sendt meg” (Joh 17, 21-23). Allerede den franske teologen Daniélou ante at Johannes-evangeliet kanskje først ville bli virkelig forstått i India.

Det tør være en illusjon å vente et teologisk gjennombrudd under Asia-synoden. Det man tør håpe, er en fornyelse av tillitsforholdet mellom Roma og Asias lokalkirker. Spenninger må gjennomarbeides i fellesskap. Før vi kan tale om dialog med andre religioner, må vi på nytt lære å samtale innen vår egen kirke. Her byr synoden en enestående anledning.

Fra “Hymner til Kirken” av Gertrud von le Fort (1876-1971):

Din stemme taler:

Ennå har jeg urskogens blomster på armen,
ennå har jeg dugg i håret fra menneskets opphavsdaler.
Ennå har jeg bønner som marken lytter til,
ennå vet jeg hvordan torden temmes og vann velsignes.
Ennå bærer jeg i mitt skjød ørkenens hemmeligheter,
ennå bærer jeg over mitt hode de gråhårede tenkeres edle vevning.

For jeg er mor til alle barn på denne jord,
så hvorfor laster du meg, verden, at jeg får være stor
som min himmelske far?
Se, i meg kneler folk som lengst er henfarne,
og ved min sjel lyser mange hedninger etter det evige.
Hemmelig var jeg i deres gudetempler,
og dunkelt i deres vismenns tale.
Jeg var i stjernetryderens tårn,
og hos de ensomme kvinner som ånden gjestet.
Jeg var alle tiders lengsel, jeg var alle tiders lys,
jeg er tidenes fylde.
I meg møtes de alle, jeg er den evige ene.
Jeg er alle deres veiens vei.
På meg drager årtusener til Gud!

(Oversatt av Ørnulf Ramheimsæter. Fra “Bønneboken”)

Selv mord eller martyrium?

I begynnelsen av mai tok biskop *John Joseph av Feisalabad* sitt eget liv i protest mot den lidelse Pakistans blafemilover påfører landets kristne. Handlingen sjokkerte verden, men var særlig smertelig innad i kirken: Ifølge katolsk lære er selvmord i strid med den kjærlighet man skylder seg selv, sin neste og Gud. Selvmord fordømmes fordi en slik handling oftest er utslag av dyp håpløshet, og derved en fornektelse av Guds nåde.

Men biskop Johns selvmord var ikke noen fortvilet fornektelse av Guds nåde, “det var en protesthandling og et solidaritetstegn”, skriver dominikanerpater *Ralph Mengha*, leder for pastoralsenteret i Multan i Pakistan, i *The Tablet*. Biskop John var høyt respektert for sitt mot og sin utrettelige innsats for menneskerettighetene, og han hadde en tid gitt uttrykk for at han var rede til å ofre livet for sitt folk. “Det var ikke frustrasjon som lå bak hans selvmord, men et engasjement så sterkt at det krevte ofre,” skriver pater Mengha. “I sitt siste brev skriver han: ‘Brenner man for noe, bryr man seg ikke om prisen’. Han har nå betalt prisen og samtidig åpnet for mange spørsmål, ikke først og fremst om fremtiden, men om en nåtid full av frustrasjon og urettferdighet,” skriver Mengha. “I dagens Pakistan føler fredselskende mennesker skam, skam over domstoler som er ute av stand til å sikre folks rettigheter og sikkerhet. En regjering som kun er opptatt av å søke stemmer for selv å overleve, har ikke rom for politisk vilje overfor minoriteter. Men som biskop John sa, tenkende borgere - muslimer, kristne, hinduer eller andre - må stå sammen i kampen mot blasfemilovene. Nå må noen ta den plassen som står tom etter den karismatiske biskop Johns død og lede samfunnet ut av fortvilelsen og inn i håpet,” skriver Mengha.

“Vi tror at den Herre som biskop John så heroisk søkte å tjene, vil vise seg som hans nådefulle dommer og gi ham den lønn han har gjort seg fortjent til,” heter det i et kommuniqué fra de pakistanske biskopene.

Fortjener å bli husket

"I disse dager, da mørke og ubehagelige sider ved den norske velferdsstatens historie blir avdekket, vil jeg gjerne slå et slag for en ukjent historisk aktør. Han het Gjert E. Bonde. Han fortjener å trekkes frem i lyset av én enkelt grunn: Da Stortinget vedtok den norske steriliseringsloven i 1934, var han den eneste som stemte mot," skriver Øystein Sørensen, professor i historie ved Universitet i Oslo, i Aftenposten.

Denne loven "gav adgang til å tvangssterilisere sinnssyke og personer med 'særlig mangelfullt utviklede sjelsevner'. Loven åpnet i ikke liten grad for skjønn. (-) Om man vil bruke lite pene ord, var steriliseringsloven et uttrykk for en rasehygienisk tenkemåte," skriver Sørensen. Og forteller om heller kortfattet debatt i Stortinget om saken: "Representantene for de store partiene sa lite og stemte enstemmig for, og selv den ene representanten for det nystar-

tede Kristelig Folkeparti stemte for". Bare Bonde, vararepresentant for den ene innvalgte representant for Samfundspartiet, "et merkelig parti med en egenartet blanding av kristentro og hjemmesnekrede idéer om løsninger av økonomiske og sosiale problemer", stemte mot. Bonde hadde "mange rare idéer, han også", skriver professor Sørensen, "men han stemte mot steriliseringsloven. Det fortjener han å huskes for."

14 Asia-synoden: Kirken en surdeig i Asias samfunn

Den 16. mai ble Asia-synoden avsluttet med en festmesse i Peterskirken. Synoden er den første i sitt slag og den tredje av de "kontinentalsynoder" som inngår i den katolske kirkes forberedelse til det tredje årtusen. I fire uker utvekslet de 255 deltakerne fra ulike deler av det store og mangfoldige asiatiske kontinent erfaringer og pekte på strategier for fremtiden. Og, som det franske katolske ukebladet "Le Pèlerin" påpeker, biskopene "overvant etter hvert et slags mindreværdighetskompleks". Riktignok er katolsk kristentro, rent tallmessig, en meget liten størrelse i asiatisk sammenheng (snau 3 % av den samlede befolkning), men den er bokstavelig talt rotfestet: Martyrenes blod vitner om det, og martyrene telles i hundretusener i denne sammenheng. En annen sak er at den katolske kirke, med sitt utstrakte sosiale og karitative arbeid, virkelig fremstår som "surdeig" i mange av Asias land.

Etter dette møtet og den samvitighetsransakelse det innebar, kan Kirken med friskt mot ta fatt på arbeidet med å spre det glade budskap i Asia. Men utfordringen er enorm. Asia er fødested for nesten alle de store religioner på vår klode, flere av dem eldre enn kristendommen. Og guddommene er mer tallrike i Asia enn på noe annet kontinent. Hvordan skal man forkynne budskapet om den ene Frelser i en slik sammenheng?

Flere veier peker seg ut etter synodefedrenes innsats. Først og fremst: Vitne om Kristi medlidenhet med alle dem som lider, "bli en kirke ikke bare for de fattige, men med de fattige", "være en stemme for de stemmeløse", "bidra til å gi innflytelse til Asias myldrende millioner av underprivilegerte mennesker, særlig kvinner og barn", som det heter i sluttbudskapet fra synodefedrene. Dernest: Fremme legfolkets rolle i lokalkirker som fremde-

les er svært så klerikale. Og til sist: Komme Asias religioner og kulturer i møte: "Vi anser vår tro som den kosteligste gave vi har å gi, og vi ønsker å dele den med alle, ut fra dyp respekt for den enkeltes overbevisning tro og frihet," understreker biskopene. Det innebærer at inter-religiøs dialog er en absolutt nødvendighet.

Det er også, i minst like høy grad, inkulturasjon, det vil si: en evangelisering inkarnert i de asiatiske kulturer. En forkynnelse knyttet til personen Jesus er nøkkelen til evangelisering. Biskopene understreker at Jesus er "den ene og eneste Frelser", som i asiatisk sammenheng bør presenteres som "visdomslærer, helbreder, frigjører, åndelig veiviser, den opplyste og de fattiges medlidende venn". Ærbødig dialog med muslimers, buddhisters, hinduers og andre ikke-kristne religioners rike tradisjoner "krever at vi ikke stikker under stol eller sår tvil om Kristi frelsende budskap".

Biskopene tar til orde for mer selvbestemmelse for lokalkirkene overfor den romerske kurie, særlig når det gjelder å sette ut i livet og "oversette" de liturgiske tekster. Ønsket om desentralisering innen kirken inngår i de 59 tanker og forslag synodefedrene har sendt videre til den Hellige Far, og vitner om åpenhet under debattene. Bispesynoden for Asia "har skrevet et nytt kapittel i den kirkelige historie på det asiatiske kontinent" og "var i seg selv en lovsang til Gud", sa pave Johannes Paul II under avslutningsmessen den 14. mai. Det er paven selv som står for det endelige sluttokumentet fra synoden, som antagelig vil bli presentert av paven under en Asia-reise neste år.

De positive tegn og signaler til tross: Synoden fikk også erfare både smerte og drama. Myndighetene i Peking ville ikke innvilge visa for de to kinesiske biskopene pave Johannes Paul II hadde invitert til Roma. Og mens synoden

pågikk, tok en biskop i Pakistan sitt eget liv i protest mot landets sharia-lover som foreskriver dødsstraff for enhver som anklages for blasfemi mot islam. Dertil kom Indias atomsprenninger, og truende sabelrasling mot "protestanter" i Indonesia. . .

"Verdens skjebne utspilles i dag langt på vei i østen. I løpet av de fire ukene i Roma arbeidet Kirken med å forberede seg på å spille sin rolle fullt ut i denne del av verden," konkluderer "Le Pèlerin".

UKJ

**Vi er
i nærheten
når du
trenger oss**

NYTT HOVEDKONTOR:

MAJORSTUA 22 60 15 90
Bogstadveien 72

SENTRUM 22 20 79 05
Ullevålsveien 1 - Oslo

OSLO VEST 22 50 00 30
Harbitzalléen 14

OSLO ØST 22 67 28 80
Grensesvingen 7

DØGNVAKT

T. S. JACOBSENS
Begravelsesbyrå

Om inter-kommunion

Sør-Afrikas katolske biskoper sier at de ikke ser noe galt i at president Clinton fikk motta nattverden i en katolsk kirke i Soweto under sitt besøk i Sør-Afrika i våres. Det er helt "normalt" at en ikke-katolikk får delta i nattverden, sier biskopene. Roma har kritisert at ikke-katolikken Clinton fikk motta nattverdens sakrament, som ifølge offisiell katolsk lære er forbeholdt mennesker som deler den katolske kirkes tro.

CATHOLIC HERALD

"Dreams come true"?

Steven Spielbergs filmstudio Dream Works har hatt møter med representanter for Det pavelige råd for sosiale kommunikasjonsmidler i forbindelse med forberedelser til en tegnefilm om Moses' liv. Selskapet har vist en uferdig versjon av den 90 minutter lange filmen til utvalgte representanter for kristendom, jødedom og andre religioner.

CATHOLIC HERALD

Brasils president: "uansvarlig kirke"

Det er kommet til en noe polemisk diskusjon mellom den katolske kirke i Brasil og landets president. Presidenten anklager biskopene for "uansvarlighet og demagogi" fordi de har vist forståelse for at ofrene for tørken nord-øst i landet i sin fortvilelse invaderte supermarkeder. Biskopen av Belo Horizonte kommenterer saken slik: "Kirken fordømmer ikke mennesker som, for å unngå å sulte ihjel, søker mat der den er å finne."

LE PELERIN

Torill Bøker:

«Den nye Dylan» av Torgrim Eggen, den gamle «Historien om enhver»?

*En oppbyggelig historie,
eller ...?*

Hvis viljen til å lese en roman vanligvis blir fulgt av ønsket om å lese noe hyggelig, må man velge bort «Den nye Dylan» av Torgrim Eggen i utgangspunktet. Romanen er ikke en avslappende koseroman som får en til å se lysere på alt og alle. Hvis ønsket derimot er å lese noe oppbyggelig, bør man kanskje likevel ikke la være, forutsatt at man mener at det sørgelige eksempel også kan ha noe å gi. I europeisk romantradisjon befinner nemlig «Den nye Dylan» seg her, som det sørgelige eksempel på hvordan det går når et menneske blir tvunget til å gå utover sine egne grenser, for siden helt å miste kontrollen over sin egen tilværelse og vilje til styring, helt til det blir for sent.

På det ytre planet er romanen en fortelling om den store, norske popstjernen Sverre Sæverud, og leseren får følge ham i de siste månedene av hans liv. Romanen føyer seg pent inn i sjangeren dokumentarliteratur, forfatteren opererer elegant med fingerte intervjuer av navngitte nålevende journalister, kritikker offentliggjort i Dagbladet og VG samt reportasjer i Se og Hør. Miljøet er sentrert om forhold i

platebransjen, NRK og rockemiljøet generelt, og i forfatterens persongalleri - Sverre Sæveruds miljø - møter man mellom de fiktive figurene, som så absolutt har liv her, også en rekke kjendiser fra underholdningsverdenen, ofte fulgt av saftige karakteristikk. Det gjelder mennesker som lever og eksisterer rundt oss i dag, med hensyn til tid ender handlingen i november 1997 da Sverre Sæveruds liv får sin noe spesielle avslutning.

Når det gjelder miljøet i platebransjen og blant rockens store stjerner i Norge, avslører Torgrim Eggen en forståelse og innsikt som makter å gi de mest fantastiske hendelsene her, mer eller mindre en rekke katastrofer av varierende format bare avbrutt av Sverres siste store CD-suksess, et troverdighets skjær. En slik fremstilling er egnet til å gi ny innsikt, og på denne måten kan man få større forståelse av hva slags tilværelse de såkalt store stjernene, de som «har klart det», kan ha, hva som bidro til deres suksess og fall. Ikke minst kan man få en bedre forståelse av enkelte avisreportasjer og artikler fra popmiljøet, og det er interessant å merke seg at Dagbladet i ettertid har skrevet noen reportasjer i en annen stil ...

Forfatterens stil er preget av miljøet han skildrer, men han begrenser bruken av sterke ord og uttrykk til der de kjennes nødvendige for å gjøre fremstillingen troverdig, ord og uttrykk og en tenkemåte som ikke minst dagens unge nok vil kjenne igjen, selv om miljøet nok er ukjent for de fleste. Det er farvet av et grenseløst stoff- og

alkoholbruk som veksler med glimtvis tro på riktig kosthold og det sunne liv. Handlingen har i høy grad sine komiske sider.

Likevel står hovedpersonen Sverre Sæverud igjen som en tragisk skikkelse: Stjernen, den store begavelsen eller naturtalentet som, drevet frem av sin egen vilje til makt og ønske om stadig større suksess, godt hjulpet av plateselskapets umettelige begjær etter profitt, mister sin kreative evne og bukker under for et svik både på det kunstneriske og menneskelige plan. Sviket fører som i «Don Juan» - en helteskikkelse Sverre Sæverud også er i slekt med - uvegerlig til fallet, slik sviket mot det å være menneske fører til fallet i «Det gamle spillet om Enhver». «Den nye Dylan» har også noe å gi den åpne leser i dette perspektivet.

Torgrim Eggen:

DEN NYE DYLAN

Gyldendal Norsk Forlag ASA 1997.

Prestespirer gikk i vannet

Tre prestespirer fra Menighetsfakultetet kavende i den kalde, grumsete Akerselva ble resultatet av et teologisk sjøslag 2. pinsedag mellom Oslo teologiske fakulteter. Den vennligsinnede kappestriden i kanoer var et forsøk på å sveise studentmiljøet ved de to preste- og teologskolene i Oslo bedre sammen. Siden 1907 har Teologisk Fakultet (TF) ved Universitetet i Oslo og det mer konservative Menighetsfakultetet (MF) eksistert side om side uten noen særlig kon-

takt mellom studentmiljøene.

“Ikke mange meter har skilt disse fakultetene geografisk, men teologisk har striden vært het. Nå følte vi studenter at tiden var inne for å kappes på annet vis,” forklarer initiativtaker Jan-Fredrik Laskerud fra TF. Studenterådene satser på å gjøre begivenheten til en tradisjon. Konkurransen er arrangert etter mønster av den årlige roregatta på Themsen mellom universitetene Oxford og Cambridge. Themsen er i dette tilfellet erstattet av Akerselva, og robåtene

er byttet ut med kanoer. Det ble stilt både manns og kvinnelag, og TF-lagene gikk seirende ut av konkurransen. Professor i kirkehistorie på TF, Berge Furre, var håndplukket premieutdeler og gratulerte TF-lagene med seirene, som denne gang “ikke er vunnet med åndens kraft, men med fysisk kraft”. Om MF-kanoens kantring sa professoren spøkefullt: “Den var ikke ument. Vår oppfatning av MFs rolle i kirkelivet er at de ofte er litt på kanten. Denne gangen gikk de over kanten.”

VÅRT LAND

16 Olav Egil Aune: Berørt av Guds finger

John Tavener ser på oss fra en loslitt sofa med øyne brønndype av erfaring: – For meg er musikken en form for bønn, noe som setter meg i kontakt med noe langt utenfor meg selv – med Gud – jeg kan ikke si det på noen annen måte...

Han bor som en bonde, som en som dyrker – omgitt av myke åkre og vid horisont. Villvin har spist seg inn i veggene, det svære murhuset er som en løvhytte i grønt og falmende rødt. Her møter han oss, på trappen, strekker fram en brun, mager hånd – som om han kommer rett ut av fasten, 40 dager i sin celle. En mann i 50-årene med langt bølgete hår, likevel tidløs. Som om han er plagget rett inn i den russisk asketiske tradisjonen, eller den platonisk greske for den saks skyld – han referer til begge.

– Kom inn, sier han. – Det er underlig at du kommer så langvegs fra for å snakke med meg...

Ekko av stillhet

Inne er det enkelt, barnesko i gangen og kaos – som hjemme. Midt i stua et enormt flygel, en beskjeden sofa mot hvit vegg og et par stoler, permløse barnebøker og en bamse uten fot henslengt på golvet. Og rundt om på veggene – kors, ikoner, bilder, attributter til den kirken han elsker, som gir ham liv, og som han gir sitt liv til.

Det er noe profetisk ved mannen, noe gjennomskuende, en merkelig fjernhet som likevel gjør ham nær. Han ser på en måte presis ut som komponisten som har skrevet *The Protecting Veil* (Det beskyttende sløret), dette ekkoet av stillhet som han skrev for cellisten Steven Isserlis, og som ga plateselskapet Virgin Classics sin heteste bestselger noen sinne, kritikerpriser og et hav av post – hjem til komponisten. Eller det avklarede, ydmykt bønnfall-

ende, stilt tryglende oratoriet *We Shall See Him As He Is* (Vi skal se Ham som Han er). Et av brevene bærer han tett til hjertet, en hilsen fra en tenåringsjente som forteller at hun ikke hadde forhold til noe før hun hørte *The Protecting Veil* – «i denne musikken», forteller hun, «finner jeg en musiker som hegner om det skjønne og det sanne!»

Det grunnleggende er aldri nytt

Tavener har funnet sin «sang», en måte å antyde og uttrykke åndelig dybde på gjennom det vakkert avbalanserte, det enkle. Han finner sin inspirasjon i «de endeløse melodiske buene, det totale fravær av kompleksitet og den åndelige dybden i Østens – særlig øst-kirkens og Midt-Østens musikk», som han sier.

– Jeg har aversjon mot såkalt vestlig «utvikling», sier han. – Dette at ingenting er verd noe – i kunsten og andre steder – hvis det ikke utvikler seg, bearbejder, fører til stadig nytt og nye ting. Dette som kom inn i vår sivilisasjon med «egoet». Jeg tror på det sykliske livet, dette som kommer igjen og igjen – en kunnskap som vi har tapt her i vest, og som mange leter etter i sine liv for tiden. Vissheten om at vi står i en sammenheng. Og at det grunnleggende aldri er nytt – men evig. Min musikk vil ikke noe sted, den vil bare være. Når jeg arbeider i tradisjonen, finner jeg inn til noe av det tapte, denne tapte viten. Dante, Sofokles, Homer – de hadde det. Yeats hadde det.

Kysser bilder...?

Er det dette kritikerne dine ikke godtar,

de er jo der og de roper – at du «må inn i folden igjen»?

– Jeg blir stadig motarbeidet av kritikere her på øya. Ikke av alle, men av noen. Siden jeg skriver musikk som er direkte rotfestet i min kristne overbevisning og søker røtter utenfor den vestlige, for ikke å si den britiske tradisjonen, er jeg et sort hull for enkelte – det er naturligvis ubehagelig at jeg forholder meg til apokalypsen! Jeg ser fram til en tid – om den kommer – da de som forholder seg til musikk, strekker sine evner ut over det banale «liker»/«liker ikke». Og blir mottakere, ikke bare forbrukere av det som tilfeldigvis faller i smak. Problemet for mange vestlige musikkritikere er at de ikke kjenner til, eller at de ignorerer de liturgiske kildene til den musikken jeg skaper. Når jeg sier «tradisjon», tenker de på Haydn, Mozart, Beethoven, Brahms, Mahler og Schönberg – med Alban Berg på toppen som et råtnende eple! Det er en ufattelig ignoranse her i vest overfor alt som kommer utenfra, som er annerledes. Jeg husker en svært oppegående, intelligent engelsk kvinne – hun var fast feriegjest i Hellas, hun kom bort til meg en dag og sa at «folkene i kirkerne der borte er da merkelige vesener, de går rundt og kysser bilder!» Og når Lord Clark i sin bok *Sivilisasjon* ikke nevner disse «bildene» med et ord – altså ikonene, det viktigste greske billeduttrykket gjennom de siste tusen årene – betyr det naturligvis ikke annet enn at det ikke regnes med i den siviliserte verden! Utrolig. Og interessant for meg naturligvis! – spesielt når dette er selve grunnlaget for hva jeg selv higer etter med min musikk. For hva tror man, hvordan i all verden kan disse dørpostene inn til den hellige verden – som altså her blir betraktet som primitive uttrykk for tro – siviliseres? Det kan de naturligvis ikke. Fordi de er uttrykk for noe utenfor «sivilisasjonen».

Pavereise pr. Internet

Hver måned søker ca. 7 millioner Internet-brukere fra femti land kontakt med Vatikanet pr. computer. Ifølge sekretæren for Vatikanets formuesforvaltning, Claudio Maria Celli, er det særlig stor interesse for pavens taler under hans mange reiser som interesserer. Slik elektronisk kommunikasjon representerer en "egen form for utvidelse av pavens pastorale reisevirksomhet", sier Celli.

Markedet - ikke drivkraft, men verktøy!
"På lengre sikt gjelder det å vise at markedet ikke er drivkraften i enhver økonomi. Markedet er bare et verktøy. Drivkreftene er menneskers initiativ, kreativitet og arbeid. Og siden menneskers initiativ, kreativitet og arbeid utgjør det egentlige råstoffet for moderne økonomi, er det disse

menneskelige anliggender oppmerksomheten nå først og fremst må samles om."

Det skriver sekretær for Den pavelige Pax et Justitia-kommisjon, Diarmud Martin, i forbindelse med forberedelsen av innføringen av euroen.

HERDER KORRESPONDENZ

"Min musikk vil ikke noe sted, den vil bare være," sier John Tavener.

Foto: Olav Egil Aune

Fet kvinne med forspist barn

– For min del er det slik, sier han – sukker, smiler og legger hodet tungt i hendene: – Jeg snubler når jeg møter den såkalt vestlige religiøse renessanse-kunsten – en fet kvinne med et forspist barn på fanget. Det inspirer meg ikke til

samme ærefrykt som et ikon gjør det. *Mandelion* – forøvrig tittelen på mitt eneste orgelstykke – var etter tradisjonen det første ikon, et avtrykk av Kristi ansikt på et tøyestykke som Han sendte for å helbrede den syke kongen av Edessa. Og det er nettopp dette, i

ikonene finner vi noe ukontrollerbart vilt, noe grovt nesten, en dyp, dyp følelse av det utemmede livet i ørkenen. Det ortodoks-kristne uttrykket ligger så langt fra det katolsk skolastisk intellektuelle uttrykket som vel mulig. Og ikonene? – det er slett ikke rart at dannede engeskmenn som Lord Clark finner det vanskelig å få dem inn i sitt system. Det er det jeg prøver og som jeg ønsker med min musikk – å gjenskape nettopp dette usiviliserte, ja nærmest surrealistiske uttrykket fra den kristne tradisjon. Et ikon kan vise helvete og Guds skjønnhet på samme tid. Kan jeg noen gang lage et klingende ikon – et ikon i toner – lever jeg ikke forjeves.

Fra tanken - ned i hjertet

John Tavener strekker seg, puster fra magen, peker mot en pen bunke plater.

– Jeg lytter til de moderne, til mine kolleger – Stockhausen, Berio, Liegeti, Boulez. For meg er det helt uten mening. Jeg har ikke noe forhold til tanken om kunst for kunstens skyld, for musikk som reflekterer seg selv. Min musikk har et annet referansepunkt, noe utenfor.

– Jeg lytter til Elliot Carter, og finner bare tanke. Jeg lytter til Henrik Gorecki, og finner bare hjerte. Mine kilder – de østlige – viser inn til en tradisjon der tanken går ned i hjertet, tar bolig der – for så å bli det den skal bli.

Tavener foretrekker sufienes musikk, den bysantinsk kristne og russisk kirkesang. Han har ærbødighet for Bach. Og en spesiell svakhet for Mozarts *Trylleføyten*.

– Bach er kanskje den største av de vestlige, medgir han. – Størst i cellosuitene, orgelverkene, Die Kunst der Fuge og noen av kantatene (Ich habe genug). Og minst i pasjonene, hvor han blir pinlig direkte, og i Magnificat hvor han maler den skjøre Marias syn i en svær dobbeltfuge! Flott, men hva har

“Kristen” geologi eller bibelsk sannhet?

“Gjennom de 25 årene jeg har regnet meg som kristen, er det ingen ting som har rystet meg så dypt som å oppdage at jeg er en del av en bevegelse der mange er villige til å fuske for å forsvare det de mener er bibelske sannheter. Samt at denne praksis får fortsette i tiår etter tiår til tross for iherdige advarsler fra kristne forskere og deres organisasjoner.” Det skriver dr. scient. Ole

Jørgen Anfindsen i en artikkel i *Vårt Land* om enkelte (konservative) kristnes forhold til naturvitenskap.

“Predikanter og ledere kommer med skråsikre påstander om naturvitenskapelige forhold som det ikke er dekning for, uten at det får nevneverdige konsekvenser. De kjemper jo for det ‘riktige’ skriftsynet, så da kan ganske mye få lov til å passere. . .

Det som bekymrer meg er ikke først og

fremst at mange kristne tror universet og jorden er 6000 år gamle, men at det argumenteres for et slikt syn på en uredelig måte. Samt at kristne ledere unnlater å ta oppgjør med uvesenet. Det minste man burde kunne forvente av disse, er at de tar påstander om juks i kristne sammenhenger alvorlig,” skriver Anfindsen. Som understreker at “en kristendom som ikke tåler sannheten, er en selvmotsigelse”.

18

det med ydmykhet å gjøre? Det åndelige forsvinner, det vi sitter igjen med er en oppvisning i dyktighet. Og det har jeg, som jeg håper du skjønner, ikke noe forhold til. Jeg elsker Tsjajkovskij, uten at jeg helt er klar over hvorfor – her er ingen skjulte nevroser, ingen overdreven angst. Og Schumann. De skriver begge rett på, skjuler seg ikke bak intellektuelle masker.

– *Gustav Mahler?*

– Jeg misliker intenst måten angsten kom inn i musikken på gjennom psykologien ved århundreskiftet. Jeg synes komponisten skal ta for seg angsten sin i komponistrommet, ikke i tonene – slik Mahler gjør det. For meg har ikke kunst med «forandringer» å gjøre, aller minst tror jeg denslags kan uttrykke noe som helst som har med virkelig religiøsitet å gjøre.

Nedturen starter...

– *Men Tryllefløyten...?*

– Den slo inn i meg som barn, jeg var tolv – min gudmor tok meg med til en forestilling, og jeg opplevde en uendelighet av skjønnhet. I ettertid ser jeg den som et siste skinnende uttrykk for en åndelig humanisme som finnes dypt bevart i denne operaen. For meg den eneste. Da jeg var tolv, la jeg også øret til radioen hjemme, en tilfeldighet – og jeg ble badet, slik følte jeg det ihvertfall, i Stravinskij's *Canticum Sacrum* – overført fra premieren i Venezia. I det øyeblikket slo gudstroen og synet for musikk som uttrykk for vår lengsel etter å være ekte inn i meg som en gnist nærmest. Samtidig. Jeg visste jeg ville bli komponist. Og det som hadde ført meg dit, var altså et verk som – jeg ser det i ettertid – var som en syntese av oldtidens musikk. Det bysantinske frøet ble lagt.

– *Så da musikken flyttet ut av kirken og inn i kongeslottene, det var begynnelsen på enden?*

Smil.

– For meg ser det ut som om nedturen starter der...

Fortsetter å tro

Han vokste opp i The Church of England, John Tavener. Faren var organist, det ble John også etterhvert. Uten å vite helt hvorfor.

– Det var en kirke som ikke inspirerte meg til noe som helst. Jeg ble trukket mot det katolske, men det skremte meg – den katolske kirke var for «verdslig» etter mine begreper. Begge hadde kastet vrak på den virkelig åndelige tradisjonen, ja på tradisjonen i det hele tatt opplevde jeg – og det er vel det de må betale for i dag, for den degenering som disse kirkene så smertefullt opplever. Himmel og helvete har alltid eksistert, stive tradisjonister sier at det 20. århundres mennesker har det verre enn mennesker i noen annen tidsalder har hatt det. Det er naturligvis tøv. Den virkelige kristendommen – som jeg altså for min del finner hus for i den ortodokse kirke - er i seg selv fryktinngytende, det finnes ikke noe komfortabelt i troen. Du er tvunget til hele tiden å stille spørsmål – er dette synd, eller er det ikke noe som heter det i det hele tatt? Svaret er alltid det samme – vi vet ikke. Likevel fortsetter vi å tro.

– *Du skriver ikke liturgisk musikk, musikk til gudstjenestebruk – din musikk framføres i Royal Albert Hall, Barbican Center, i konsertsalene?*

– Det er langt igjen til at kirken kan eller vil «bruke» min musikk. Kirken beveger seg langsomt og i lange strekk. Og skal gjøre det. For meg er det slik – det jeg har lært av kirken, bringer jeg inn i konsertsalen.

Smil igjen.

– Jeg tror det vil være en synd mot Den Hellige Ånd om jeg slo meg ned på en gresk øy og begynte å lage liturgier for kirken. Da jeg så hvor mange som ble berørt og beveget av

The Protecting Veil, skjønnte jeg at jeg må fortsette.

Støtte fra Beatles

Da *The Protecting Veil* krabbet opp på poplistene i 1992 og til slutt endte som den eneste «klassiske» representant på kortlistene, kom The Beatles på banen igjen – minnene om et godt, men nå sovende samarbeid mellom the Fab Four fra Liverpool og den alvorlige, 25 år gamle studenten fra Royal Academy med sine «åndelige» komposisjoner til tekster fra den latinske bibelen og gamle spanske mystikere. Det hadde seg nemlig slik – The Beatles brukte en ikke liten del av pengene som strømmet inn på å gi unge komponister albuerom. De satset på musikk de selv trodde på – av ukjente komponister, ga det ut på sitt eget selskap – legendariske «Apple». Det var Taveners møte med den store offentligheten. To utgivelser ble det – den bibelske kantaten *The Whale*, halvt surrealistisk, halvt post-stravinskijansk, et heftig motsvar til 60-tallets avantgarde hadde allerede tatt Proms-publikumet med storm. Og Celtic Requiem – et magisk post mortem bygd på tradisjonelle dødsritualer og med islett av barnestemmer som synger sangleker som en skyttel gjennom veven. Begge ble samlerobjekter. Ikke så mye på grunn av den folkelige appellen i unge Taveners musikk, antakelig - mer på grunn av Ringo Starr som snøvler nonsens gjennom høytaler i *The Whale*. Og *Celtic Requiem* fikk historisk status som siste Apple-utgivelse før Beatles brøt sammen og ble oppløst.

Men barn...?

Mye vann har rent i havet siden da.

Nå deler han livet i to – halvparten til skriving, halvparten til andre ting. Omtrent slik. Han kjenner Hellas som sitt andre hjem, lever i klostre der. Eller rett og slett som «turist». Han følger verkene sine over hele verden, og han

Kommentar fra innsiden

"Min farfar skal i sin tid ha uttalt: 'Efter at opplysningsfilosofene gjendrev alle de såkalte gudsbevisene, er det i grunnen bare ett som gjenstår: at kirken fortsatt eksisterer, til tross for alle de håpløse prestene!' Han var på hjemmebane og visste - med et sukk - hva han snakket om. Han var biskop," skriver Knut Bøckman, kjent kommentator, i tidsskriftet *Kulturelt perspektiv*.

Én av tre franskmenn ber

En spørreundersøkelse i forbindelse med 20-årsmarkeringen for det franske tidsskriftet "Prier" viser at 65% av de spurte aldri hengir seg til åndelige øvelser som bønn. Blant 25-34-åringene sier 78% at de aldri ber. 33% ber "hver dag", "jevnlige" eller "fra tid til annen". De fleste definerer bønn positivt: "tid for stillhet", "meditasjon", "en handling som gir kraft til å leve". 24% ser bønn som overtro, 22% som "flukt fra realitetene".

Blant dem som sier de ber, kan man merke seg noen tendenser, skriver ukebladet *Le Pèlerin* i en kommentar: 67% bruker "personlige ord" og ikke tradisjonelle tekster - ved en undersøkelse i 1978 sa 69% at de holdt seg til tradisjonelle tekster. Bønn rettes først og fremst til Gud (54%), jomfru Maria kommer i annen rekke (32%), dernest Jesus (19%). Bare 41% av dem som kaller seg praktiserende katolikker, sier de ber daglig, men 95% av disse ser bønn som "un acte vital".

sørger for stadig og romslig kontakt med sin åndelige vegleder og tekstforfatter til flere av hans verker, den ortodokse nonnen Mother Thekla.

- I tillegg må jeg hvile, sier han. - Jeg blir fort trett.

John Tavener lever som gissel for en arvelig hjertesykdom, kjent som Marfans syndrom - den rammer bindevevet i kroppen hos høye mennesker. Han rager godt over to meter, John Tavener. Og har gjennomgått en rekke operasjoner.

- Rachmaninov led av det samme, sier han.

Og legger til: - Jeg opplever det som en Guds finger. At jeg har fått valget så konkret - enten å gi opp i desperasjon, eller gå videre. Jeg går videre. Dessuten - hvis noen spurte meg for ti år siden om jeg skulle gifte meg og få barn, ville jeg sagt...nei, nei...aldri! Sykdommen ga meg faktisk mot til å gifte meg. Og til å få barn. Det er mitt livs dristigste prosjekt. Uten tvil.

- ?

- For da sykdommen slo meg ut sist - fysisk talt var jeg ved dødens grense - skjønte jeg at den eneste måten å leve på etter dette, er å leve for full risiko. Helt og fullt og uten fallnett. At uten er det ikke noen vits i å leve. Min egen selvishet hadde stoppet meg på sett og vis. Jeg hadde hele tiden vært redd for å bli forstyrret, redd for arbeidet mitt som jeg verdsetter, tonene mine - jeg kunne ikke få barn, tenkte jeg, det ville bli for mye bråk. Nå har jeg kone, takk Gud. Og jeg har barn...!

I lys av evigheten

Om sykdommen har gjort ham mer produktiv, bevisstheten om at det en dag er slutt...?

- Jeg er mer bevisst min dødelighet. Selv om det kjennes håpløst når jeg tenker på det. Hvem bryr seg vel om om jeg skriver mer musikk...? Jeg mener, i lys av evigheten er det jo så uvik-

Lytt til Taveners musikk

Svyati (O Du Hellige), Steven Isserlis (cello) m. fl. (RCA 09026 68761/ BMG Norge) - en fersk, allerede høyt kritikerrost innspilling av John Taveners musikk. En av John Taveners nærmeste samarbeidspartnere gjennom mange år, cellisten Steven Isserlis, spiller nok en gang Taveners musikk opp mot høydene. Vi får høre Svyati (O Du Hellige) framført av Kiev Kammerkor, Eternal Memory framført av Steven Isserlis og Moskva-solistene, Akhmatova Songs framført av sopranen Patricia Rozario og Steven Isserlis, The Hidden Treasure (strykekvartett) framført av Daniel Phillips, Krista Ben-nion Feeney, Todd Phillips og Steven Isserlis og Chant for solo cello framført av Steven Isserlis. Cellogen står i sin karakter nærmere John Taveners musikk enn noe annet instrument.

ellers:

Evangeliet

We shall see him as he is - med BBC Welsh Choir og kor, dir: Richard Hickox (Chandos 9128/ Musikkdistribusjon)

Guds mor

The Protecting Veil - med Steven Isserlis, cello, London Symphony Orchestra (Virgin Classics 7 59052/ EMI)

Påske

Akathist of thanksgiving - med Westminster Abbey Choir (Sony SK 64446)

Bønn

Lament of the Mother of God - med Solveig Kringlebotn, Winchester-katedralens kor (Virgin Classics 5 45035/ EMI)

Lys

Ikon of Light - med The Sixteen, medlemmer av Duke-kvartetten (Collins Classics 14052/ Musikkdistribusjon)

tig...? Og likevel så kjennes det som det viktigste i verden for meg. Men livet har sin begrensning. Vi arbeider alle mot den dagen vi skal møte ansikt til ansikt...

- Hva sier ordet bønn deg?

- Jeg ser bønn som en del av arbeidet. Å be er å arbeide, å arbeide er å be. Jeg ber hver kveld, jeg ber i løpet av dagen. Når jeg er ute og svømmer, kan jeg be. Jesusbønnen følger meg - når jeg lider, når jeg er redd og nervøs, foran operasjonen. Da sier jeg Jesusbønnen. Du kan aldri manipulere med bønn - det er forskjellen mellom bønn og et «mantra». Bønn er ikke knyttet til noe psykologisk, til psykologi. Når jeg ber, bruker jeg få ord. Ørkenfedrene sa bare «helvete» - så visste de at Gud visste.

- Er det mulig å skrive sakral musikk uten å tro?

- Jeg tror ikke det. Kanskje tar jeg feil. Jeg tror i alle fall man må kjenne lidelsen for å kunne skrive sakral musikk. Fornekter vi lidelsen, opphører vi å eksistere.

Musikk, mening...

- Hva vil du ha gjort, jeg mener hva er det viktigste...

- ...å få gjort før jeg dør...? Jeg vil arbeide for at musikken skal gi mening igjen i verden. Ikke på den måten romantisk musikk gir mening. Men mer slik det var på Platons tid - da parlamentet ikke kunne åpnes før de hadde funnet den riktige musikken. Da var musikken hellig, en uadskillelig del av livet.

Sier John Tavener.

Nederland: Kirken - noe for de unge?

Joep Mourits, talsmann for Den nederlandske bispekonferanse, fastslår at det er en ny interesse blant landets unge for kirken. "De unge sier: Samfunnet trenger normer. Det går ikke at hver enkelt selv gir seg sine egne normer. Vi trenger en basis, et grunnlag, og vi spør kirken: Hva har dere å si oss på vår søken etter normer og et meningsfullt liv?"

Det er slutt på den tiden utviklingen kunne sammenfattes av slagordet "Gud ja - kirke nei", sier Mourits. Som mener kirkens anseelse øker nettopp fordi kirken hører til de instanser som går imot en gjennomgående "kapitalisering" av hele samfunnet. "Det er mulig at vi her ser begynnelsen til en revurdering," mener Mourits.

CHRIST IN DER GEGENWART

Første kloster etter gjenforeningen
I Leipzig ble nylig det første kloster som er bygget etter "die Wende", den tyske gjenforening, innviet. Tre dominikanerbrødre og fire dominikaner-søstre, som har arbeidet i byen siden 1994, er nå på plass i det nye St.Albert-klosteret i Leipzig-Waren. I "de nye forbundslandene", det vil si det gamle DDR, finnes det i dag 130 kristne ordensfelleskap, hvorav 40 er opprettet etter "die Wende".

CHRIST IN DER GEGENWART

20 Gunnar Danbolt: En kringgåte om Roma og de første kristne

Dominikanerpater dr. theol. Aage Hauken er forsker, en dreven popularisator og en kjent kriminalforfatter. I boken om Roma og de første kristne tar han i bruk sine evner på alle disse feltene i et forsøk på å eksperimentere frem noe nytt - en dristig syntese mellom fortolkning (eksegese), historisk fremstilling, selvbiografi og kriminalgåte.

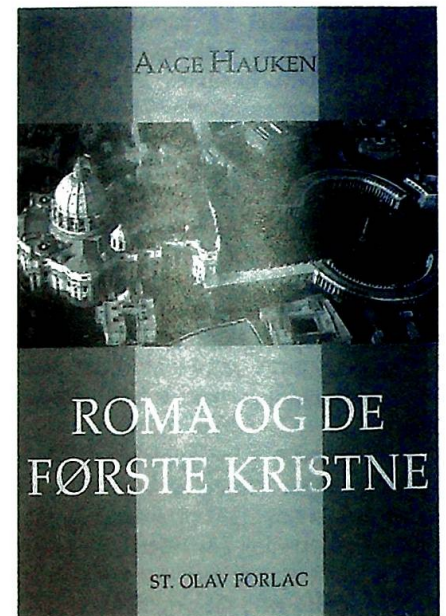
Gåten, som boken innledes med, er det trettende kapittel (13, 1-8 og 18) av Johannes Åpenbaring, som avsluttes slik: *Den som har forstand, får regne ut Dyrets tall. For det er tallet for et menneske - og tallet er 666.* Dermed er jakten i gang. Etterforskningen er lagt til Roma i det første århundre etter Kristus, men ledes av en moderne etterforsker som stadig trekker inn seg selv og sine erfaringer, slik det er vanlig i nyere krimlitteratur. Vi befinner oss slik i det ene øyeblikk i keisertidens Roma og får kyndig veiledning både i historie og topografi, mens vi i det neste er på Bergen Katedralskole, på ekskursion til det moderne Roma eller på Patmos. Men uansett hvor han leder oss, er det jakten på gåtens løsning som er drivkraften. For etterforskningen får tilført stadig nye momenter gjennom velvalgte sitater fra Johannes Åpenbaring.

Hauken mestrer denne vanskelige balansegangen ypperlig - i første

halvdel. Men så oppstår problemene. Det skyldes flere faktorer, dels at vi etterhvert begynner å ane gåtens løsning, og det er en løsning vi faktisk har hørt før. Det skaper en viss skuffelse, fordi forventningene ble skrudd så høyt i innledningen - uten å bli skikkelig innfridd. Og dessuten - gåten blir oppklart 100 sider før boken er slutt. Hadde Hauken valgt en annen komposisjonsstruktur enn kriminalromanens, ville dette ha vært unngått. Så her er han falt for eget grep.

Men det er også en annen grunn til at den interesse og leserglede han vekker i første halvdel, får dårligere kår i siste del. Boken er - som det står i innledningen - et "forsøk på å popularisere noen av bibelvitenskapens funn omkring Åpenbaringsbokens mange mysterier". Den tilhører altså også kategorien fortolkning eller eksegese. For noen år siden skrev professor Egil A. Wyller en original bok om dette skriftet, som fikk bibellærde teologer til å sukke oppgitt. Man kan saktens diskutere Wyllers teser, men han tok ihvertfall Johannes Åpenbaring høytidelig både som hellig skrift og som kunstverk. Aage Hauken derimot har i denne - som i enkelte av sine tidligere bøker - en viss glede ved

Gunnar Danbolt - er professor i kunsthistorie ved Universitetet i Bergen og tilhører den katolske menigheten i byen, St. Paul.

den provoserende reduksjonisme. Vi kan ta et eksempel fra s. 121 hvor han diskuterer spørsmålet om Johannes Åpenbaring kan betraktes som litteratur eller (som en beretning om) den historiske virkelighet. Han avgjør dette problemet ved å hevde at skriftet selv utgir seg for historisk virkelighet, mens det faktisk bare er et litterært verk. Som litteratur er det riktignok "en stor suksess", men som beskrivelse av den historiske virkelighet "er det svin-del fra ende til annen".

Dette er mildt sagt en merkelig og unyansert uttrykksmåte, ikke minst fordi han utdyper det ved å skrive at "litteratur forveksles med virkelighet - virkeligheten (historiens forløp: verdenshistorien som kirkehistorien) har fått litterær form". Man kan spørre, slik moderne vitenskapsteoretikere gjør, om ikke enhver fremstilling av et historisk for-

Sverige: "katolske" tall

Antall katolikker i Sverige økte med vel 2000 til 165.691 i løpet av 1997, forteller *Katolskt Magasin*. I 1997 hadde de nasjonale gruppene 86.230 medlemmer (Sverige har "nasjonale menigheter" for de største innvandergruppene), og de regulære menighetene 79.461 medlemmer - tilsammen utgjør de den katolske kirke i Sverige.

Den polske gruppen er den største med 30.000 medlemmer, og det til tross for at den har mistet 1000 medlemmer siden 1996. Den neststørste gruppen er de 19.100 spansktalende, den minste gruppen utgjøres av rundt 200 koreanere. Portugiserne teller rundt 800, tallet på vietnamesere er rundt 879. Det finnes 139 prester i Stockholm stift, som omfatter hele Sverige; 66 av prestene er sekularprester, resten ordensprester. 31

av prestene er født i Sverige. Det finnes 13 ikke-prestevigslede ordensbrødre i stiftet, 15 faste diakoner og 247 ordenssøstre.

Bispedømmet har fem syke-og aldershjem med tilsammen 110 plasser og 43 ansatte. De tre folkehøgskolene har 133 elever og 21 ansatte. Det finnes ti barnehager med tilsammen 258 barn og 31 ansatte. Tallet på grunnskoler er tre med tilsammen 551 elever og 74 ansatte.

løp nødvendigvis må få litterær form? Hvordan kan den ellers berettes? Enkelte historiske fremstillinger - som Edward Gibbons *History of the Decline and Fall of the Roman Empire* fra 1776-88 - har oppnådd status som stor litteratur etter at den ble foreldet som historievitenskap.

Det ligger en rekke interessante problemer begravet på dette feltet, som Aage Hauken burde ha gravet opp, men ikke har diskutert og heller ikke så lett kunne diskutere, fordi hans egen litterære form, kriminalgåtens, gjorde det vanskelig. Da blir alternativet lett de forenklede problemstillinger og den reduksjonistiske uttrykksmåten, og den har en slem tendens til å kvele leserinteressen.

Og det er synd, for Haukens *Roma og de første kristne* er en ytterst interessant bok om et viktig århundre i kirkens historie. Vi kan lære mye både om Johannes Åpenbaring og det første kristne århundre, om paterens eget liv og mange reiser i Middelhavsområdet, og om bibelvitenskapen rent generelt. Bare

på ett punkt er han åpenbart dårlig orientert - om forskningen omkring Peters grav. Av en eller annen merkelig grunn er han ikke blitt oppmerksom på den nyeste litteratur på området, og det bærer fremstillingen preg av. Men det er en tilgivelig feil, for det er avgjort ikke i manglende kunnskaper bokens problem viser seg. Det er Haukens dristige eksperiment med å blande ulike genre og benytte kriminalgåtens komposisjonsstruktur som skaper vanskelighetene for ham. Det er mulig at dette eksperimentet kunne ha lyktes - det tyder første del på - og i så fall ville han ha gjort en pedagogisk bragd. Men han makter altså ikke å gjennomføre løpet og dermed fremstår siste del - som i seg selv er interessant på mange måter - som et appendix til en allerede løst gåte. Likevel fortjener Aage Hauken ros for et heorisk eksperiment og en lærerik bok.

Aage Hauken:

Roma og de første kristne.

En bok om dyrets tall
Oslo 1998.

Guatemala: modig biskop myrdet

"Det er ikke uten risiko å være med på å bygge opp Guds rike, derfor gjør man det kun hvis man er sterk nok til å møte en slik risiko." Det sa den 75-årige Juan Gerardi Conedera, hjelpebiskop i erkebispedømmet Guatemala City, da han den 24 april presenterte en 1000-siders rapport, utarbeidet av den katolske kirke, om forbrytelser og menneskerettighetsbrudd under de 36 år borgerkrigen raste i Guatemala - i 1995 ble en skjor fred etablert. Rapporten munnet ut i krav om straff for de skyldige. To dager etter ble biskop Gerardi slått ned bakfra med en betongblokk og drept utenfor huset der han bodde, og hvor også erkebispedømmet har sitt menneskerettighetskontor. Mordet har vakt stor internasjonal oppmerksomhet. I Guatemala erklærte presidenten tre dagers landesorg.

Det er liten tvil om at mordet var en direkte likvidering av menneskerettighetsforkjemperen Gerardi, "en av de ivrigste forkjemperne for menneskerettighetene under den blodige borgerkrigen," som L'Osservatore Romano skrev etter drapet. I Vatikanradioen kalte erkebiskop Del Barrio av Guatemala City biskop Gerardis liv og død "et martyrium": Gang på gang hadde han påtalt borgerkrigstidens forbrytelser.

Rapporten om forbrytelsene var biskop Gerardis bidrag til oppbyggingen av et nytt Guatemala. Den taler om regulært folkemord: 150.000 døde og 50.000 savnede, opplyser kildene. 200.000 barn mistet sine foreldre, og 40.000 kvinner mistet sine menn. Over en halv million mennesker ble drevet på flukt. Gerardi nevner forbrytere ved navn, og på det punktet adskiller kirkens rapport seg fra den staten har utarbeidet: Den nevner forbrytelser, men ingen forbrytere. Vel 5.200 vitner har samarbeidet med den kirkelige kommisjon, de fleste av dem fra små landsbyer, hvor mayaenes etterkommere bor; det var især disse menneskene de militære og paramilitære gruppene var ute etter.

Biskop Gerardi har tidligere vært utsatt for to attentater, mens han var biskop i Santa Cruz del Quiche. KNA

Kirke mot spilleindustrien

Den største protestantiske kirken i Canada, United Church of Canada, går til angrep på landets spilleindustri og den kanadiske regjeringen, som har store skatteinntekter fra forskjellige spill.

I gjennomsnittet spiller hver kanadier for 5.000 kroner i året. Kirken har bedt regjeringen iverksette en undersøkelse av de sosiale, økonomiske og juridiske følger av den utbredte lidenskap for spill blant kanadierne. VÅRT LAND

Paven understreker nei til kvinnelige prester. Pave Johannes Paul II har igjen bekreftet den katolske kirkes nei til kvinnelige prester. I sin tale til USAs biskoper, som nylig besøkte Vatikanet, sa pave at "det påligger dere som biskoper å forklare for de troende hvorfor kirken ikke har noen autoritet til å vigse kvinner til prestetjeneste. Samtidig må dere gjøre det klart hvorfor dette ikke er et spørsmål om like rett for den enkelte eller om den enkeltes gudgitte rettigheter". CATHOLIC HERALD

Kirken og massemediene

I en tale i anledning den katolske Massemedie-dagen i slutten av mai advarte pave Johannes Paul II mot den utnyttende og manipulerende makt massemediene rår over. Paven påpekte at mediene, i stedet for å bringe mennesker sammen og skape samhold, ofte bruker sine innflytelsesmuligheter til å "reducere mennesker til forbrukere eller konkurrerende interessegrupper".

22 Sr. Anne Bente Hadland op: Forsoning mot år 2000

For drøye 30 år siden var det forfatteren Rolf Hochhuth som med skuespillet «Der Stellvertreter» utløste debatten omkring Kirkens, i sær pave Pius XII's, holdning til jødeutryddelsene. I år ble debatten utløst av Kirken selv da Vatikanet 16. mars offentliggjorde dokumentet «We remember: a Reflection on the Shoah». Men det er verken dokumentet eller reaksjonene på det som skal være tema i denne omgang, her er fokus et annet.

«Idet vi forbereder oss på å gå inn i kristendommens tredje årtusen, er Kirken seg bevisst at gleden ved et jubileum fremfor alt har syndenes tilgivelse og forsoningen med Gud og nesten som forutsetning.» Dette står å lese i pavens innledende ord til dokumentet, og i fortsettelsen heter det: «Derfor oppmuntrer hun (Kirken) sine sønner og døtre til å rense sine hjerter ved å gjøre bot for fortidens synder og utroskap. Hun kaller dem til ydmykt å stille seg foran Gud, og ransake seg selv for det ansvar som de også har for vår tids ondskap.»

Den pavelige botsgang er med andre ord ledd i en større forberedelse - nemlig forberedelsen til år 2000. Allerede dagen etter at han var valgt, 17. oktober 1978, snakket Johannes Paul II om tiden frem til årtusenskiftet som «en ny advent». I sin første encyklika, «Redemptor hominis», (mars 1979), erklærer han år 2000 som et jubelår. Årene frem til år 2000 er tenkt som en eneste lang «adventstid»; en tid hvor

man skulle forberede seg åndelig og mentalt på feiringen av Inkarnasjonens mysterium, at Gud selv ble menneske.

Selve jubelårstankegangen er ikke ny. Den henter sin inspirasjon fra gammeltestamentlig tid hvor hvert femtiende år var et særlig nådens år. Dette året ble feiret i forsoningens og rettferdighetens tegn: slaver skulle settes fri, gjeld skulle ettergis. På kristen grunn ble tradisjonen tatt opp av pave Bonifatius VIII som gjorde år 1300 til et hellig år hvor en pilegrimsferd til Roma, gjort under spesielle forutsetninger, skulle gi avlat. Tradisjonen holdt seg med hvert femtiende år, etterhvert ble det hvert femogtyvende. I vårt århundre har det i tillegg vært et ekstraordinære hellige år, 1933 og 1983 til minne om Jesu død.

Men jubelåret 2000 er spesielt. Paven fremhever det enkle faktum at selve tidsregningen er kristen idet den tar sitt utgangspunkt i det antatte år for Kristi fødsel. At de lærde strides om årstall og beregninger, får være som det er. År 2000 er ladet med symbolikk, og det skal brukes! Hvordan det kan gjøres, og hva som er målet med en slik forberedelse, redegjør paven for i sitt apostoliske brev fra 1994, «Tertio Millennio Adveniente» (TMA). Paven skisserer her en trinnvis forberedelse til det store jubileum. Hvert av de tre årene frem til år 2000 skal dreie seg spesielt om en av personene i Treenigheten, et sakrament

og en «teologal dyd». 1997: Kristus, dåpen og troen. 1998: Den hellige Ånd, fermingen og håpet. 1999: Faderen, forsoningen og kjærligheten. År 2000 skal være viet Treenigheten, og meningen er da at det blant meget annet både skal finne sted en eukaristisk kongress i Roma, og Verdensungdomsdager.

Jubelårets motto er: «Jesus Kristus, verdens Frelser, er i går og i dag, ja, til evig tid den samme (kfr. Heb, 13,8).» Troen på Kristus er hovedsaken i forberedelser såvel som feiring. Det overordnede mål er like enkelt som krevende: at vi kristne skal bli bedre kristne i morgen enn vi har vært i dag. En genuin fornyelse av kristenlivet er poenget slik at det kristne vitnesbyrd skal stå rensert og klart frem, troverdig og overbevisende for mennesker i et nytt årtusen. Bot og omvendelse er viktige stikkord, og et vesentlig aspekt ved omvendelsen er samvittighetsransakelsen. Det er en utfordring til den enkelte troende, men det er ikke bare et personlig anliggende. Det er også et kollektivt, sier paven, idet han oppfordrer til å «rense og helbrede hukommelsen», og bli oss bevisst de ganger i historiens løp da Kirken «har fjernet seg fra Kristi og Evangeliets ånd, og hvor Kirken, i stedet for å være et vitnesbyrd om troens liv, i mentalitet og handlinger har fremstått som et motvitnesbyrd» (TMA).

Dette kollektive aspekt ved samvittighetsransakelsen har vakt adskillig diskusjon. Ikke bare de konkrete utslagene av den, som for eksempel Holocaust-dokumentet, men også det faktum at paven her maner til et oppgjør med fortidens synder. Er en slik kollektiv og stedfortredende samvittighetsransakelse og bønn om tilgivelse i det hele tatt mulig, spør man seg, og har det noen hensikt?

Kritikerne står ikke bare utenfor Kirkens rekke, de befinner seg langt inn i kurien. En av dem, kardinal Biffi

Sr. Anne Bente Hadland o.p. - ansvarlig for Informasjonstjenesten i Oslo katolske bispedømme, sitter i "Hovedkomiteén for jubileum 2000", et økumenisk utvalg, og ko-ordinerer forberedelsene i OKB.

I forbindelse med Massemedia-dagen understreket Den Hellige Stol også hvor viktig det er at dagens kristne tilpasser seg den raske utviklingen innen kommunikasjon i dagens verden, slik at de kan "bidra til utveksling av sannferdig informasjon, konstruktive idéer og sunne verdier".

CATHOLIC HERALD

Sangens gave

I sin tale ved Frank Sinatras begravelse i Los Angeles den 20. mai sa kardinal Roger Mahony at Sinatra så sin sangstemme og musikalitet som en Guds gave. "Frank Sinatra. . . utviklet denne gaven til beste for andre - hans sang ga glede, underholdning og håp til talløse millioner mennesker over hele verden," sa kardinalen.

CATHOLIC HERALD

Cuba: USA letter noe på sanksjonene Etter 36 år med sanksjoner mot Cuba, har USA nå kommet med noen lettelser: Det blir lov å sende medisinsk utstyr til Cuba, og det vil igjen bli charterflyvninger mellom Miami og Cuba. Og cubanske familier bosatt i USA får heretter lov å sende maks. 1.200 dollar pr. år til slektninger på Cuba.

Under sitt besøk på Cuba tidligere i år tok pave Johannes Paul II til orde for opphevelse av USAs økonomiske sanksjoner.

CATHOLIC HERALD

av Bologna, var raskt ute med å avvise hele prosjektet: det ville bare gi Kirkens kritikere enda mer vann på mølla, og gi næring til fordømmer. Er det noe vi ikke behøver å bistå med, så er det å hjelpe Kirkens motstandere med å finne nye argumenter, mente han. Andre var ikke fullt så avvisende, men likefullt skeptiske: ville ikke en slik konfrontasjon med fortiden være å gå i rette med tidligere tiders paver? Og det gjør man som kjent ikke, ihvertfall ikke hvis man er pave! Hvilke verdslige myndigheter er det som er villige til å påta seg ansvaret for det tidligere generasjoner har gjort? Dessuten, ble det innvendt, det er ikke riktig å dømme fortiden etter nåtidens målestokk, og en rekke av de kontroversielle saker som paven ønsket å ta opp, var ikke noe Den katolske kirke stod alene om, det var for eksempel «bred økumenisk enighet» om fordømmelsen av Galileo Galilei i 1633!

At «alle de andre også gjorde det», er imidlertid ikke noe argument for Johannes Paul II, verken i et historisk perspektiv eller for den del i nåtidens. Riktignok kan man snakke om formildende omstendigheter, en annen mentalitet osv. Men der har også alltid vært heroiske unntak, nemlig hellige menn og kvinner som til enhver tid og i enhver konflikt har visst å holde frem Evangeliets budskap og virkeliggjort Kristi kall i verden på tross av de rådende tendenser både i og utenfor Kirken. - Selv med samtidens utbredte oppfatninger som formildende omstendighet, dispenserer det ikke Kirken fra å beklage dypt de svakheter som har bidratt til å undergrave Kirkens budskap og hindret Guds Sønnns ansikt i å stå herliggjort frem.

Svaret på kritikken som ble reist under kardinalkonsistoriet våren 1994, kom i november samme år i det apostoliske brev «Tertio Millennio Adveniente». Her fastholder paven sitt for-

sett: at forberedelsene til det tredje årtusen skal være preget av oppriktig omvendelse, og at denne omvendelsen både har et personlig aspekt, og et kollektivt. «Kirken som er hellig fordi den er innlemmet i Kristus, opphører allikevel ikke med å gjøre bot: overfor Gud og mennesker vedkjenner hun seg sine egne syndige sønner og døtre. Som Lumen Gentium bekrefter: 'Kirken

rommer syndere i sitt eget skjød, den er på Én gang hellig og trenger til rensning, og derfor tilstreber den stadig botferdighet og fornyelse.' (LG 8).» (TMA 33). Det dreier seg med andre ord om å ta både Kirkens guddommelige karakter og dens menneskelige side alvorlig. Vi kan ikke berømme oss av fortidens lysende begavelser og begivenheter uten samtidig å ta historiens mørke sider inn over oss.

Paven fortsetter alene, skriver den italienske journalisten og Vatikan-kjenneren Luigi Accatolli i boken «Quand le pape demande pardon» (Når paven ber om tilgivelse, italiensk: original «Quando il papa chiede perdono», Mondadori, 1997), hvor forfatteren nettopp tar for seg en serie pavelige mea culpa'er, 94 i tallet nærmere bestemt. Her behandles forholdet til jødene, til muslimene, til andre kristne trossamfunn, behandlingen av kvinner, religionskriger, inkvisisjonene, korstog, mafiaen, rasisme, fundamentalisme, Rwanda etc., og de sammenhenger

hvor paven har tatt til orde for både et oppgjør med historien og med tendenser i vår tid som fremmer urettferdighet.

Helt alene var paven dog ikke. Like etter offentliggjøringen av TMA nedsatte paven den komité som skulle forberede det store jubileum, og presidenten, kardinal Roger Etchegaray, som også er president for Det pavelige råd for Justitia et Pax, var blant dem som støttet initiativet, sammen med blant andre fremtredende kardinaler som Ratzinger, Cassidy og Ruini. Likeledes pavens «hoffteolog», dominikaneren Georges Cottier, som ble satt til å lede en av fire kommisjoner, nemlig den historisk-teologiske, som blant annet har i oppgave å forberede og gjennomføre to store symposier, ett om kristendommens innflytelse på antisemittismen (høsten -97), og ett kommende høst om inkvisisjonene, i flertall, vel å merke.

«Hvis paven ikke hadde reist så mye, så hadde han ikke bedt så mange ganger om tilgivelse,» har noen sagt. Det er ikke hele forklaringen, men det er uten tvil riktig at pavens reiser også har bidratt til å aktualisere hendelser av nyere og eldre dato. Paven har for eksempel ikke godt kunnet reise til Sør-Amerika, til et reformert kjerneområde som Skandinavia, eller til Luthers egen hjemby, til Jan Hus' Praha, Calvins og Zwinglis Sveits, eller for den del besøke synagogen i Roma, uten å berøre det forgangne, eller stille ubehagelige spørsmål ved historien. «For en tusenårig institusjon som Den katolske kirke, er ingenting mer besværlig enn å foreta en slik revisjon av historien,» skriver Accatolli. Han påpeker at allerede Johannes XXIII hadde åpnet for den først og fremst ved å åpne for en dialog og en tilnærming til jødene og til muslimene. Og nevner også Paul VI's bønn om tilgivelse overfor de «adskilte brødre» ved åpningen av Konsilets annen sesjon i 1963.

Barokken - gir menneskelighet til dataalderen

Barokken med sin sanselighet og fantasi gjør dataalderens standardiserte hverdag mer menneskelig. Allerede i 1950-årene oppsto en "barokkfeber" som reaksjon på det mange mente var en feilslått bruk av vitenskap og fornuft. Om dette og meget annet handler boken "Stadier i fransk idéliv" av Asbjørn Aarnes. Den kommer på

Universitetsforlaget i disse dager og samler det professoren har skrevet om fransk litteratur og tankeliv i løpet av 35 år ved Universitetet i Oslo.

I behovet for barokkens livsglede og udisiplinerte stil ser Aarnes en protest, en erkjennelse av at vitenskapen ikke kan gi alle svar på alle spørsmål, og at "fremskrittet" ikke kan fortsette i all evighet. "Gjenoppdagelsen av barokken rundt 1950

var en av de viktige begivenheter i dette århundrets kulturhistorie," sier Aarnes. "Barokkens diktere spenner en bue mellom himmel og jord, spiller på følelser og frodig billedbruk mer enn på fornuft og konsentrasjon. Etter mitt syn gir retningen uttrykk for en sinnstilstand som bringer en nærmere det menneskelige i en fremmedgjort data-hverdag." AFTENPOSTEN

24

Idéen om en kollektiv samvittighetsransakelse og forsoning hadde modnes gjennom mange år da Johannes Paul II lanserte den som pave. I et brev fra de polske til de tyske biskoper i 1965 heter det: «La oss forsøke å glemme, la oss gå inn i dialog som Konsilet og pave Paul VI oppfordrer til på alle områder. Det er i denne ånd - på én gang dypt kristen og sant menneskelig - at vi tilgir og selv ber om tilgivelse». Ved avslutningen av konsilet og forut for feiringen av Polens dåp (966-1966), fant de polske biskoper tiden moden for et felles oppgjør med den tragiske historie som bandt de to folk sammen. Brevet nevner Hitlers okkupasjon, utryddelsen av mer enn seks millioner polakker hvorav flertallet jøder, og Kirkens eget martyrium. Initiativet ble tatt for å kunne feire Polens kristning med «god samvittighet». De tyske biskoper tok imot den utstrakte hånden «med dyp bevegelse og glede». En av de førende bak dette initiativet var biskop Karol Wojtyła. I september 1978 kulminerte forsoningsprosessen da de polske biskoper møtte de tyske i Tyskland. I en av flere taler understreket kardinal Wojtyła betydningen av å «lege sår, gamle som nye» før vi går inn i det tredje årtusen. Talen ble holdt i Fulda tyve dager før han ble valgt til pave.

Johannes Paul II erkjenner fullt ut arven fra sine nære forgjengere og Det annet vatikankonsil, men nøler heller ikke med å trekke frem en annen forgjenger; nemlig den siste ikke-italiener på pavestolen før ham selv, pave Hadrian VI (1522-1523), som erkjente feil fra Kirkens side og sendte en delegat til Nürnberg i 1523 for å søke å unngå kirkesplittelse. Det lyktes som kjent ikke, og som vi også vil vite, var det ikke forsoningen som var det mest fremtredende trekk ved motreformasjonen. Den etterreformatoriske kirke utviklet en kraftig apologetikk og et klima som ikke akkurat gav rom for

tilnærming, dialog eller forsoning.

Det åpnet imidlertid Det annet vatikankonsil for, og den «økumeniske vending» som konsilet står for, har muliggjort Johannes Paul IIs «millenniumsprosjekt». Paven selv viser nettopp til Det annet vatikankonsil som inspirasjon og veiviser. Det er realiseringen av konsilets intensjoner han ser det som sin oppgave å gjennomføre, og økumenikk, både interkonfesjonelt og interreligiøst, står høyt på prioriteringslisten. Den første og største synd er synden mot enheten, går det frem av Tertio Millennio Adveniente, og den første forpliktelse nettopp arbeidet for: enhet og forsoning mennesker imellom, kirker imellom, religioner imellom, nasjoner og folk imellom. Mange vil nok hevde at i det praktiske indrekkelige liv har dette pontifikatet hatt motsatt effekt, men hvordan man enn måtte vurdere det, så er det ikke mulig å overse de gjentatte og oppriktige initiativer tatt overfor annerledes troende - det være seg fra andre kristne kirker og kirkesamfunn eller fra andre religioner - som i høy grad preger dette mangslunne pontifikatet.

I kjølvannet av Tertio Millennio Adveniente fulgte så, i mai 1995, to skriv myntet på enhetsbestrebelsene på kristen grunn: Det første, Orientale Lumen, tar for seg forholdet til Øst-kirkene, det andre, Ut Unum Sint, forholdet til de adskilte kirkene i Vest - det er her paven inviterer til diskusjon om paveembetets rolle i arbeidet for kristen enhet. Det er også kjent at paven lenge har ønsket et møte mellom representanter for de tre monoteistiske religioner, jødedom, kristendom og islam, i Sinai i år 2000. Uten at troende fra forskjellige trosretninger evner å leve sammen i fred, kan ikke freden sikres i store deler av verden. Skal år 2000 stå i forsoningens tegn og virkelig bli en ny begynnelse, så kreves det mer enn å tolerere eller tåle sin neste. For man tolererer

ikke sin bror, man elsker ham! I Ut Unum Sint tales det om «omvendelsens dialog». Det dreier seg om å erkjenne hverandre som brødre og søstre i Gud, bekjenne skyld og overvinne fortidens konflikter som setter stengsler, og om å tilgi hverandre gjensidig. Forsoning forutsetter vilje til å gå den veien Gud krever, uten å overse eller ignorere fortidens eller nåtidens konflikter. Derfor er det viktig å sette navn på den urett som er begått. Å bekjenne svakheter er en lojal og modig handling som styrker troen og ruster oss til fremtidens utfordringer, som Tertio Millennio Adveniente uttrykker det (kfr. pkt.33). Intet samfunn, intet enkeltmenneske kan leve i fred og bygge en fremtid på usannheter og forvrengninger. Enhetsbestrebelsene er både kirkelig/religiøst tenkt og samfunnsmessig. I Tertio Millennio Adveniente tas det eksempelvis til orde for ettergivelse av u-landsgjeld og religionsdialog i fredens og forsoningens tjeneste. Forpliktelsene mot underprivilegerte og forholdet Nord-Sør understrekes også. Andre utfordringer som tas opp er fattigdom, sekularisering, religiøs integrisme.

Alle som ønsker det, uansett religionstilhørighet eller tro, inviteres til å ta del i Kristi disiplers glede ved det store jubileum. Det er en glede som springer ut av forsoningen med Gud og med mennesker. Men er det i det hele tatt mulig, ble det spurt, å forsone seg med fortiden på denne måten, å be om tilgivelse på andres vegne? I en kommentar til de franske biskopers syndsbekjennelse 30. september i fjor, da de bekjente den franske katolske kirkes taushet under 2. verdenskrig, formulerer Anders Piltz o.p. et svar i sin artikkel «Tystnaden som skuld» (Signum 7/97). Han påpeker at Den katolske kirke er den eldste bestående sosiale struktur i verden og sier: Et menneskelig fellesskap som har kontinuitet gjennom tidene, må betraktes

Liechtenstein: nei til "legteologer"
Wolfgang Haas, tidligere omstridt biskop av Chur i Sveits, nå erkebiskop av det ny-opprettede erkebispedømmet Liechtenstein, har gjort det klart at man i Liechtenstein heretter ikke vil benytte seg av legfolk med teolog-utdannelse. Haas' nei til legteologer gjelder både menn og kvinner.

CHRIST IN DER GEGENWART

Kirken "viklet inn i nasjonalsosialismen"
Kirken pådro seg skyld fordi den var viklet inn i nasjonalsosialismen og den "ondskapens makt" den representerte; kirken ydet ikke tilstrekkelig motstand mot den nasjonalsosialistiske tenknings villfarelser og den "kristne anti-judaisme", som bygget på en "feiltolkning av lidelseshistorien". Denne skyld må man bekjenne, klart og tydelig, sa Wiens "gammekardinal", den snart 93-årige Franz König, nylig.

CHRIST IN DER GEGENWART

Økumenikkens psykologi

Til tross for adskillige vanskeligheter ser det nå ut til at den økumeniske samtale med den serbisk-ortodokse kirke kommer i gang, sier kardinal Edward Cassidy, som leder Det pavelige råd for kristen enhet. I den forbindelse er det viktig å være klar over de psykologiske "hindere" og engstelser som finnes hos samtalepartneren, påpeker Cassidy.

CHRIST IN DER GEGENWART

som en moralsk person, som en ansvarlig personlighet, der de enkelte medlemmer kan kjenne stolthet over en ærerik fortid like så vel som belastes av skam. Det gjelder nasjoner, slekter, familier, men fremfor alt slike fellesskap som man tilhører frivillig, et politisk parti eller et religiøst samfunn. I fortsettelsen betoner han at man i katolsk tradisjon har lagt langt større vekt på det åndelige fellesskap mellom alle Kirkens medlemmer enn i andre tradisjoner. Det er et hellig samfunn som strekker seg ut over tid og rom, og hvor u dødelige kunstverk og menneskelig heroisme har sin plass ved siden av nederlag og moralsk tilkortkommenhet. Derfor er det både mulig og logisk at fellesskapets nåværende talsmenn representerer det forgangne og opptrer som dets talsmenn, sier Piltz.

Å be om tilgivelse er ikke fornedrende, tvært imot er det det falne menneskets mulighet til å reise seg opp og gå videre, sier et av «hovedkomitéens» medlemmer, Mary Ann Glendon, i en kommentar til de mer skeptiske røster som hevet seg i kurien. Uttrykk for beklagelse over gamle feil er alltid velkomne, sier hun, det er en indikasjon på at vi er falne mennesker som erkjenner vår skrøpeligheit og ber om tilgivelse, men det betyr ikke at Kirken skal innta en entydig plass i historiens skammekrok. Kirken er nå engang både hellig og i stadig behov for renselse og reform.

Det er ingen triumfalisme å spore i den vandring det er lagt opp til mot årtusenskiftet. Mens det første kristne årtusen var preget av enhet, var det andre preget av splittelse. Paven vil gå inn i det tredje årtusen forsonet med andre kristne, i vennskap med andre religioner og med alle mennesker av god vilje, forvissnet om at Kristus, som i går og i dag er den samme, er historiens Herre, og den som angir retningen i en omskiftelig verden. ●

Roma-nei til kvinnelige diakoner:

Men holder argumentene?

Spørsmålet om diakonvigsel for kvinner i den katolske kirke har en tid stått på dagsordenen, og det ikke bare hos kirkens mer ytterliggående feminister: På 1980-tallet oppfordret våre nordiske biskoper Roma til å undersøke muligheten for slik vigsel. Etter Romas gjentatte og sterke nei til kvinnelig preste-tjeneste for noen år siden, fikk spørsmålet om kvinnelige diakoner økt aktualitet. Om ikke prest, så dog diakon, er tankegangen, også hos en del av episkopatet. Nylig sa f.eks. biskop Karl Lehmann, formann i den tyske bispekonferanse, at han var glad for signaler fra Roma om at spørsmålet om kvinnelige diakoner igjen stod på dagsordenen.

Nå foreligger svar på spørsmålet, indirekte, i forbindelse med de retningslinjer Klerus-kongregasjonen, med kardinal Dario Castrillon Hoyos i spissen, har utarbeidet for det permanente diakonat innen kirken. Man har ingen planer om å tillate diakonvigsel for kvinner, sa kardinalen ved presentasjonen av de nye retningslinjene nå i våres. At det bevislig fantes kvinnelige diakoner i oldkirken, gir intet grunnlag for å endre dagens praksis, for dagens kirkelige diakontjeneste er forskjellig fra oldkirkens. Dagens diakonat, påpekte kardinalen, er et sakrament som "på inderlig og substansiell vis er forbundet med Kristi prestedømme". På samme måte som presten, handler også den ordinerte diakon "in persona Christi", og siden Jesus var mann, kan bare menn handle i hans sted.

Denne argumentasjonen "holder ikke overfor resultatene av den senere tids teologiske diskusjon om disse tingene", sier Dorothea Reininger, talskvinne for styret i "Nettverk for kvinnelig diakonat", en tysk-basert paraplyorganisasjon for ulike grupper. Riktignok kan det ikke

settes likhetstegn mellom oldkirkens kvinnelige diakon-tjeneste og dagens permanente diakoner på katolsk hold, men gjelder ikke det også for oldkirkens mannlige diakoner og vår tids diakoner? Dagens teologiske diskusjon understreker det faktum at de nytestamentlige embeder ikke er identiske med de nåværende.

Også kardinal Hoyos' annet argument møter motstand, med utgangspunkt i den nye katolske katekismen: Den skiller klart mellom bispe- henholdsvis preste-embedet og diakonatet. Den ferske reviderte utgaven av katekismen avviser bruk av formelen "in persona Christi" i forbindelse med diakonatet. Og selv med slik bruk geråder man i vanskeligheter, mener den emeriterte teologen Peter Hünermann, ifølge den økumeniske ukeavisen Rheinischer Merkur: "Å handle 'in persona Christi' innebærer nettopp ikke at man symbolsk representerer Kristus. Den viglede presten er ikke Kristus, men deltar i hans fullmakt, gir sakramentet på hans vegne. Dermed spiller embedsbærerens kjønn ingen rolle. Gjør man kjønnen til noe vesenlig, begår man 'en historisme' og knytter Jesu guddom vesensmessig sammen med hans kjønn." Og da stiller spørsmålet seg - som logisk konsekvens ut fra argumentet - om det ikke kun er jødiske rabbinere, som Jesus selv, som kan handle "in persona Christi"?

Bak Vatikanets ferske uttalelse ligger engstelsen for at dersom man åpner for kvinnelige diakoner, er det fare for at prestatjeneste for kvinner blir det neste. Dette er tilhengerne av kvinnelig diakonat selvsagt klar over. Derfor plederer de for en adskillelse av "vigsels-trinnene" - og det med den nye katekismen i hånd.

UKJ

Regjeringens rett til bispeutnevnelser

“Regjeringens rett til å utnevne biskoper og proster på prinsipielt grunnlag er en anakronistisk ordning som egentlig mistet sin prinsipielle begrunnelse i 1884. Likevel opplever vi at systemet har sine iherdige forsvarere, det kan endatil se ut som om antallet øker. Argumentet som anføres, er gjerne behovet for å ivareta folkekirken med

dens ‘åpenhet’, ‘takhøyde’ og så videre. Den formynderiske premiss er her åpenbar: Kirkens egne valgte organer nærer ikke den samme rette omsorg for evangeliets løp i folket som en politisk valgt regjering,” skriver redaktør Halvor Nordhaug i Luthersk Kirketidende

Om utnevnelsen av den nye lutherske Oslo-bispen

“Tusenkronerspørsmålet ble stilt av en utenlands observatør som spurte hvorfor den politiske stemmegivningen er bedre kvalifisert enn den kirkelige når det gjelder valg av en biskop,” skriver redaktør Øystein Bjørdal i Luthersk Kirketidende. Og fastslår at “vår statskirkeordning tåler stadig mindre av slik politisk makt demon-

26 Om Jan Erik Rekdals “I Rumis skygge”: Ærlig og velopplagt!

Det er tolv år siden vi hørte fra lyrikeren Jan Erik Rekdal. Dengang stod diktene i oppstandelsens og nærværets tegn, de dampet av fornyelsens under og forkynte, uten fromme om- og nedskrivninger, “oppstandelsens gapskratt” som “sprenger graven, ler hull i mørket”. I den nye samlingen, *I skyggen av Rumi*, er mangt mørkere, vondere. Men, som alltid hos Rekdal er humoren og selvironien sjelden langt borte: “Gå ikke til bunns med savn når du flyter uten.”

Rekdal slipper oss nær innpå seg i denne gang. Masker kastes, og det er “etter forliset”. Kjærlighet og ekteskap har havarert, men “oppe på overflaten ligger ingen båt/ og venter på å plukke meg opp”

Her er stille, sorte ord av savn og tap:

*I et mørke sort som ravnepjær
søker diktet ord for smerte og
savn
som kan lyse gjennom sverten
nødlys i natten der barna er for-
latt av sine fedre.*

Rekdals “maskuline sanger” - overskriften på to av samlingens fire “deler” - åpner for hjertets sorg og ensomhet etter forliset. Og for kroppens sug og savn. Som egentlig er samme sak: hjertet, det er “knuten i min kropp”. Og “kroppen har sin egen timing/ bryter seg inn i utide/ for å blinke nådeløst ut sin vekst”. Til tider er diktene sviende ærlige - men med retrett til selvironi og humor om det svir for mye. Og, som alltid hos Rekdal, ligger bildene tett. Friske bilder. Bilder som slår gnister. Her er språklig fest og fyrverkeri også når livet smerter. Nettopp da? Rekdal siterer Lorca innledningsvis, i engelsk drakt:

“Enjoy the luscious landscape of my wounds.” Og følger godt opp i diktet “Bristepunktet”:

*Døden puster meg i nakken
stjernen henger i himmelens galge
nær for hånden giften på nattbordet
asylets vegger vet knapt å holde seg
oppe
men håpet fletter sitt garn
som trekker meg ned
fylt til bristepunktet av savn*

*først mot håpløshetens skarpe kant
ryker garnet og det grundige festet
og jeg driver lettet bort
fra savnets fangsfelt
og forsøker meg med humor og
krok
på grunnere farvann*

“Maskuline sanger” dreier seg om identitet og ærlighet - og om øyeblikk av bekeftelse. Men også samlingens to øvrige deler - “Ordets mørke, kroppens lys” og “Ordets identitet” - handler om ærlighet og identitet: ærlighet i forhold til ordet, uttrykket, bildet. Ordet lever sitt eget liv, det “springer i møte/ med palmegrener på rød løper/ før kroppen selv vet ordet av det”. Utakt i livet blir utakt i diktet:

*Ordene vil ha lys tent
i alle vinduer
og enser ikke mørket
som kryper i krokene*

Og ordet frister til selvbedrag og uærlighet:

*I ordene går jeg ut
med blankpussede sko på silkepapir
men savnet brenner inne*

*i kroppen snør det aske
varmen føles uutholdelig
når jeg går ut i ordene
og prøver å være den jeg ikke er
i kroppen*

Savn og sensualitet. Og ærlighet. Mye ærlighet. Til tider grensende til positur? Kanskje. Og er vår dikter til tider vel “flink”? Kanskje. Men han er aldri kjedelig - til tider er han nesten uforskammet velopplagt! Og diktene er aldri likegyldige. Rekdal gjør det ikke alltid lett for sine lesere, men med god rett. Dikt på tå hev og polyfone saker skjerper vår evne til å lytte.

Diktene strekker seg over et vidt indre landskap. Og den ytre geografi er heller ikke provinsiell - det er kortere enn man gjerne tror fra Ullevålseter til Cuba til Valamo kloster i Karelen til de “små kirker i Trastevere” (det ene av samlingens to prosadikt): Små kirker nesten “slått til taushet av de store”, “like avskallede og værbitte som nabohusene”; man får først øye på dem “når dørene en kveldstime står åpne”, “skjulte rom som åpner seg en stakket stund liksom levende skjell i havet. Hellige rom er slik: de åpner seg når du minst venter det på steder du knapt hadde trodd det kunne skje.”

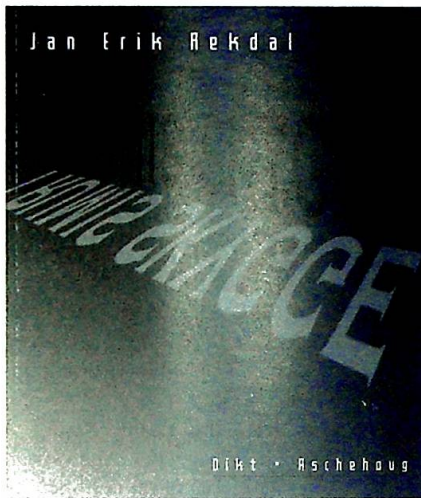
I samlingens siste del, “Ordets

strasjon. Den åndelige reaksjonen er også viktig å analysere. Avskallingen av trofaste kjernetropper i vår kirke er det grunn til å se alvorlig på. For tiden lekker vi altfor mye både til den romersk-katolske og den ortodokse kirke på den ene side og til frikirker og kristelige fora og sentra på den annen side," skriver Bjørdal.

Like menn i kirkeledelsen

"Kirken trenger et allsidig lederskap, ikke en gruppe av likesinnede. Nominasjonen i Borg tyder fortsatt på at bispedømmerrådet ønsker seg flere av slike som ligner flertallet. Litt senere skal kandidater til Agder velges ut. Hva med å forestille seg at kandidater med ulik profil og bakgrunn kan utfor-

dre og utvikle hverandre. Kanskje er det ikke et massivt flertall av like menn som best leder kirken inn i framtidens ukjente ter-
reng?" spør professor Kjetil Hafstad, professor ved Teologisk Fakultet og redaktør av Kirke og Kultur.

identitet", er diktene mer i slekt med forrige samling, "Oppstandelse Nær-
vær", - dikt nettopp om de uventede
"hellige rom", om det hellige i det
jordiske og det jordiske i det hellige.
For ordet formidler også Ordet,
inkarnasjonen, "den sterke aksenten
fra begynnelsen". Fromme dikt? Ikke
i konvensjonell forstand. Konven-
sjonell fromhet kjenner neppe "takten
Gud trår/ mot de brede danseglade
plankene i skaperverket"! Men Rekdal-
lesere gjenkjenner tonen og fry-
des:

*Når kirken glir på isen
bryter Kristus den opp
med sitt brennende skrog
med kjølvannet varmt av forsoning.*

Og hvem annen enn Jan Erik Rekdal kan finne på å tilegne et dikt om "Nåden" til Plaza konditori i Ullevål Haveby? I forrige diktsamling været han oppstandelsen nettopp der. Blasfemisk? Les selv!
UKJ

Jan Erik Rekdal:
I Rumis skygge
Aschehoug 1997

Sr. Francina Janssen in memoriam

f. 08-11-1919, Nederland
d. 07-06-1998, Nederland

Søster Francina trådte inn hos St. Carolus Borromeus-søstrene i Maastricht og avla sine første løfter i 1945. Hun kom til Norge i 1952 og har i 45 år på forskjellige steder og på flere områder tjent sine medmennesker. De første årene arbeidet hun i Hamar, Molde, Kristiansund og Ålesund. I 1967 gikk hun på hjelpepleierkurs i Bergen. Deretter arbeidet hun på sykehus i Bærum og Molde. En del år var hun husholderske hos Fransiskanerne på Enerhaugen.

I 1981 kom hun til Hamar hvor hun tok på seg kommunitetens husholdning. Hun hadde stor omsorg for andre og var alltid villig til å strekke ut en hjelpende hånd.

For menighetens ve og vel hadde hun stor interesse. Hun har hatt gleden av å lære opp konvertitter fra vår menighet i den katolske tro. Selv hadde hun en stor gudstro og et dypt bønneliv.

I sin fritid besøkte hun flere eldre fra menigheten og var aktivt medlem i Blindeforeningen. Hun hadde mange talenter som hun brukte flittig. Hun var flink med hendene og laget pene gevinster til basar og utlodning.

I 1997 flyttet hun tilbake til Nederland på grunn av alderen. For noen måneder siden viste det seg at hun hadde en hjernesvulst som ikke lot seg operere. Etter et kort sykeleie sovnet hun rolig inn på et sykehus i Nijmegen.

Må Gud lønne henne for alt hun har gjort for oss her i Norge.

Hun hvile i fred!

St. Carolus Borromeus søstre

Bønnens apostolat i august og september:

At den Hellige Ånd må skjenke verden troverdige og glade vitner om den levende Gud

At mediene må bli steder hvor evangeliet forkynnes

At alle stater må forby bruk og produksjon av landminer

At kirken i Asia må fremme inkulturasjon av evangeliet og den religiøse dialog

“Det kvinnelige diakonats dag”
 Inspirert av en internasjonal kongress i Stuttgart i fjor om muligheten for diakonvigselse for kvinner i den katolske kirke, har Det tyske katolske kvinneforbundet (KDFB) bestemt at heretter skal 29. april være “det kvinnelige diakonats dag” i Tyskland. Valget av 29. april, Katarina av Sienas festdag, er meget bevisst, heter det i en pressemeld-

ing fra KDFB: “Katarinas liv og virke risser opp et nærmest klassisk bilde av en kvinnelig diakon, og hun kan derfor på mange måter tjene som forbilde for evt. kvinnelig diakonalt virke i dagens kirke”.

Opprettelse av kvinnelig diakonat vil være et klart tegn på at kvinner og menn er likestilt “både innen skapelsens og nådens orden”, heter det videre i pressemeldingen.

“Et slikt tegn er høyst påkrevet; bare slik kan kirken tale troverdig og overbevisende om Gud Skaperen som har skapt både kvinner og menn i sitt bilde.” Her dreier det seg ikke bare om likestilling, likeverd og maktfordeling: “Kirken vil bli beriket med de evner og nådegaver kvinner har å bidra med.”

Caritas Norge • Den katolske kirkes bistandsorganisasjon

På de fattiges side

Caritas Norge er Den katolske kirkes organisasjon for hjelpearbeid i utviklingsland. Sammen med menighetene utfører Caritas også diakonalt arbeid i Norge. Caritas bygger sitt arbeid på Kirkens sosiallære og på anerkjente humanitære prinsipper.

Vårt utviklings- og nødhjelpengasjement er på ca 22 mill. kroner årlig. NORAD bidrar med 80 prosent av midlene til våre utviklingsprosjekter, og Utenriksdepartementet bidrar til nødhjelp. Vi samarbeider nært med lokale Caritas-organisasjoner, eller med Kirken i prosjektområdene. Vi har ingen dyr representasjon ute.

Vi ber deg om å støtte vårt arbeid ved å bli Caritas-fadder. Du kan gi generell støtte, eller støtte prosjekter i ett bestemt land (se kupongen). Vi utgir regelmessig informasjon, som sendes fadderne. Din støtte blir femdoblet før den når mennesker som lever i nød og fattigdom.

Utviklingshjelp

- Hjelp til selvhjelp i fattige land
- Konsentrert om Guatemala, Honduras, Bolivia, Uganda og Filippinene
- Rettet mot kvinner og barn, drikkevann og primærhelsetjeneste samt inntektsskapende virksomhet

Nødhjelp

- Rettet mot katastrofe- og rehabiliteringsarbeid, samt menneskerettigheter
- Tiltak for å forebygge aids, og for å hjelpe barn som er blitt foreldreløse som følge av aids
- Arbeider selvstendig, og er tilsluttet Caritas Internationalis' nettverk

Jeg ønsker å støtte Caritas' arbeid – vennligst send meg:

- Postgiro Bankgiro Info om autogiro / direkte trekk

Mitt bidrag skal gå til:

- Generell støtte Bolivia Guatemala Uganda Filippinene

Navn : _____

Adresse : _____

Postnr og -sted : _____

Sendes til: Caritas Norge, POB 5254 Majorstua, 0303 Oslo

Etter folkeavstemningen:

Slutten på begynnelsen i Nord-Irland

Folkeavstemningen i Irland den 22. mai var, ifølge den tidligere irske statsminister Garret Fitzgerald, tredje gang irsk historie i dette århundre foretok et viktig sporskifte, skriver The Tablets korrespondent i Nord-Irland, Terence O'Keeffe. “Første gang var ‘the Easter Rising’ i 1916. Annen gang var ‘the Anglo-Irish Treaty’ som i 1921 bekreftet delingen av øya. Og nå velgernes ettertrykkelige ja, både i nord og sør, til ‘the Good Friday Agreement’, et ja som innleder en ny æra for forholdene innen Nord-Irland, på øya generelt og mellom Irland og ‘Britannia’.”

I Nord-Irland stemte 71 prosent for og 29 prosent mot, i Den irske republikk var tallene henholdsvis 95 og 5. Med slike marginer “setter Irlands folk sitt segl under avvisning av vold og satser i stedet på politisk partnerskap i Nord og slutt på det aggressive territoriale krav som hittil har vært nedfelt i den irske grunnloven.” I stedet for kravet om gjenforening setter man nå prinsippet om at folkets godkjenning må til om Nord-Irlands status innen ‘the United Kingdom’ skal endres”. Bertie Ahern, den irske Taoiseach, som i så høy grad har bidratt til “stemmeskiftet” i Den irske republikk, sier det slik: “Folkets stemme, uttrykt gjennom valgte representanter for de to store tradisjoner her på øya, har redefinert Irland.”

Det er særdeles betydningsfullt at et klart flertall både blant republikanerne og unionistene stemte for avtalen, noterer O'Keeffe: Uansett hvordan man snur og vender på det, har flertallet nå akseptert at Irland i dag er delt, samt at Nord-Irland vil forbli britisk så lenge flertallet av innbyggerne der ønsker det.”

Folkeavstemning løser ikke Kosovo-problemet

Den nyopprettede jugoslaviske bispekonferanse er ikke begeistret for den folkeavstemning om Kosovo som parlamentet nylig besluttet. Konflikten kan kun løses gjennom dialog, og det er nødvendig at

begge befolkningsgruppene, serbere og kosovo-albanere, tilkjennes sine legitime rettigheter, mener biskopene. Som ønsker å opprette en felles kommisjon for å etablere et vennskapelig forhold til den serbisk-ortodokse kirke. KNA

Vennligst meld
adresseforandring
til
St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26

All glede til tross: Det er fremdeles et stykke igjen før freden er vel i havn," skriver O'Keefe. Men, og det er hovedsaken: "Etter avstemningen ser folk i Nord-Irland at de har en fremtid. Og det er regjeringene i Irland og England som har gjort det mulig. . . Tony Blairs innsats har vært bemerkelseverdig. Selv om vi fremdeles er et delt samfunn, har vi vist at vi er i stand til å overskride de gamle skillelinjene. Og det kan vi fortsette å gjøre gjennom godvilje, dialog og samarbeid. Som unionistenes sentrale publikasjon *Newsletter* forkynte på forsiden av sitt søndagsekstra etter avstemningen: '696.966 mennesker kan ikke ta feil - vel blåst, Ulster'."

Mange unionister mener at protestantismen i Nord-Irland nå må "redefinere seg selv", skriver Patrick Speight, frilansreporter i Belfast, i *The Tablet* under overskriften "grønne striper i det oransje": "Ulsters protestanter må nå finne en ny måte å forholde seg til sine katolske og nasjonalistiske naboer."

Stor glede på kirkelig hold over avstemningsresultatet. "En ny giv på veien mot større forståelse, toleranse og gjensidig tillit," sier den katolske erkebiskop *Sean Brady av Armagh*, "krigen bør nå være definitivt over, og skytevåpnene en gang for alle ute av irsk politikk." Erkebiskop *Connell av Dublin* minner om at det fortsatt "trengs vilje til omvendelse hos alle parter", og at "vår felles kristne arv krever at vi arbeider utrettelig for rettferdighet og fred." Anglikanernes leder, erkebiskop *Robin Eames*, gleder seg over at "veien nå ligger åpen for en felles fremtid for katolikker og protestanter, nasjonalister og unionister, en fremtid preget av ny respekt for hverandre."

Metodistenesleder i Nord-Irland håper alle vil godta avstemningsresultatet "uten triumfalisme eller gjensidige beskyldninger".

Søster Anthelma Kleutges in memoriam

f. 22.02.1899

d. 19.04.1998

Gravlagt 24.04. 98 på Grefsen Gravlund, Oslo.

Sr. Anthelma trådte inn hos St. Josephsøstrene i Nienborg, Tyskland, i 1924 og reiste samme år til Norge for å begynne sitt novisiat på Vor Frue Villa i Oslo. To år senere avla hun sine første løfter og i 1929 de evige løfter. Fra 1929-32 fikk hun sykepleierutdannelse ved Vor Frue Hospital og senere spesialutdannelse som operasjons-søster. I årene fremover arbeidet hun som sykepleier ved søstrenes hospitaler i Fredrikstad, Oslo, Kristiansand, Drammen og Halden. Hun var kjent som en meget dyktig og ansvarsbevisst sykepleier. Faglig på høyde, klarsynt og utstyrt med et varmt og tillitvekkende vesen, var hun avholdt av sine omgivelser. Mange syntes det var godt og trygt å være sammen med sr. Anthelma. Hun hadde sine meninger om det meste, og hun hadde mot til å fremme dem.

Gjennom hele sitt klosterliv var sr. Anthelma høyt verdsatt som kommunitetsmedlem. Ved sin selvstendighet, sitt engasjement og sin kreativitet bidro hun til å skape liv i kommuniteten. Hun var bestandig full av ideer, fant fort frem til løsninger i ulike situasjoner, og med sine kunstneriske evner spredte hun ofte glede i fellesskapet og hos den enkelte medsøster. Som pensjonist i Halden laget og fremførte hun dukketeater til glede for både store og små.

Noen år etter at sr. Anthelma avla sine evige løfter, trådte også hennes egen søster inn i vår orden og fikk klosternavnet Louise. De to søsken var svært forskjellige, men de kunne utfylle hverandre på en meget fin måte gjennom mange år. Sr. Louise var den yngste av dem, men døde allerede for ti år siden. Særlig i sr. Louises siste leveår var de to til uvurderlig støtte for hverandre og beriket også fellesskapet med sine mange ferdigheter og gode ideer.

Vi opplevde alltid sr. Anthelma som et svært fornøyd og takknemlig menneske. Dette ble enda tydeligere i alderdommen. Hun ble hele 99 år og fikk den nåde å være

selvhjulpen helt til slutt. Hun levde således et langt og innholdsrikt liv, et liv som hun kunne se tilbake på i dyp ærefrykt og tilfredshet. I de siste årene uttalte hun ofte med stor overbevisning og på en måte som gjorde sterkt inntrykk på oss: "GUD HAR VÆRT GOD MOT MEG."

Sr. Anthelma talte med den største selvfølge om Gud, om den Gud som var med henne i hverdagen, men også om en Gud som var meget fjern og stor. Hun nevnte ofte at Gud er så stor at vi mennesker ikke kan forestille oss Ham - Gud overgår alt vi kan fatte. I likhet med den store helgenen Teresa av Avila, som hun var spesielt glad i, var sr. Anthelma alltid opptatt av å komme Gud enda nærmere. Hun uttrykte det slik: "Hver gang jeg tror jeg har kommet Gud nærmere, trekker han seg tilbake - da leter jeg på nytt."

Vi har nå tatt avskjed med sr. Anthelma, men vi vil alltid minnes henne som et menneske som ga Gud førsteplassen i sitt liv, og som vandret med sin Gud gjennom et langt liv. Med sr. Anthelma er det eldste medlem i vår ordensprovins gått bort. Hun var stolt over å være den eldste blant oss. Hun har fått oppleve meget av St. Josephsøstrenes historie i Norge, og, som sogneprest Tande sa i sin preken ved begravelsen: I nesten 75 år var hun med på å sette sitt preg på Kirken i Norge.

Måtte sr. Anthelma hvile i fred!

Liturgisk kalender

JULI

- Fre 10 Den hl. Knut - Danmarks vernehelgen. 1 Pet 4,12-19; Luk 9,23-26
- Lør 11 DEN HL. BENEDIKT - VERNEHELGEN FOR EUROPA. Ordsp. 2,1-9; Matt 19,27-29
- SØN 12 15. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR.** 5 Mos 30,10-14; Kol 1,15-20; Luk 10,25-37
- Man 13 (Den hl. Henrik) Jes 1,10-17; Matt 10,34-11,1
- Tir 14 (Den hl. Camillus av Lellis) Jes 7,1-9; Matt 11,20-24
- Ons 15 (Den hl. Svithun) (Den hl. Bonaventura) Jes 10,5-7.13-16; Matt 11,25-27
- Tor 16 (Den salige Maria av Karmelberget) Jes 26,7-9.12.16-19; Matt 11,28-30
- Fre 17 Jes 38,1-6.21-22.7-8; Matt 12,1-8
- Lør 18 Mi 2,1-5; Matt 12,14-21
- SØN 19 16. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR.** 1 Mos 18,1-10a; Kol 1,24-28; Luk 10,38-42
- Man 20 Den hl. Thorlákur. Mi 6,1-4.6-8; Matt 12,38-42
- Tir 21 (Den hl. Laurentius av Brindisi) Mi 7,14-15.18-20; Matt 12,46-50
- Ons 22 Den hl. Maria Magdalena. Høys 3,1-4a eller 2 Kor 5,14-17; Joh 20,1-2.11-18
- Tor 23 Den hl. Birgitta. Jer 2,1-3.7-8.12-13; Matt 13,10-17
- Fre 2 Jer 3,14-17; Matt 13,18-23
- Lør 25 APOSTELEN JAKOB. 2 Kor 4,7-15; Matt 20,20-28
- SØN 26 Feiring av OLAV DEN HELLIGE (OLSOK).** Visd 10,10-14; Jak 1,2-4.12; Matt 16,24-28
- Man 27 Jer 13,1-11; Matt 13,31-35
- Tir 28 Jer 14,17-22; Matt 13,36-43
- Ons 2 (Den egentlige Olsok-dagen) Den hl. Marta. 1 Joh 4,7-16; Joh 11,19-27 eller Luk 10,38-42
- Tor 3 (Den hl. Peter Krysologos) Jer 18,1-6; Matt 13,47-53
- Fre 31 Den hl. Ignatius av Loyola. Jer 26,1-9; Matt 13,54-58

AUGUST

- Lør 1 Den hl. Alfonso Maria de' Liguori. Jer 26,11-26.24; Matt 13,54-58
- SØN 2 18. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** [og Translatio Olavi] Fork 1,2 og 2,21-23; Kol 3,1-5.9-11; Luk 12,13-21
- Man 3 Jer 28,1-17; Matt 14,13-21
- Tir 4 Den hl. Johannes Maria Vianney. Jer 30,1-2.12-15.18-22; Matt 14,22-36
- Ons 5 Vigselfest for basilikaen Santa Maria Maggiore i Roma. Jer 31,1-7; Matt 15,21-28
- Tor 6 HERRENS FORKLARELSE. Dan 7,9-10.13-14 eller 2 Pet

- 1,16-19; Mark 9,2-10
- I St. Olav, Oslo: VIGSELSFEST FOR ST. OLAVS DOMKIRKE I OSLO. Esek 37,1-2.8-9,12; 1 Kor 3,9b-11.16-17; Joh 2,13-22
- Fre 7 (Den hl. Sixtus og hans led sagere) (Den hl. Cajetan) Nah 2,1.3 og 3,1-3.6-7; Matt 16,24-28
- I St. Olav, Oslo: HERRENS FORKLARELSE. Dan 7,9-10.13-14 eller 2 Pet 1,16-19; Mark 9,2-10
- I Oslo bispedømme (unntatt domkirken): VIGSELSFEST FOR ST. OLAVS DOMKIRKE I OSLO. Esek 37,1-2.8-9,12; 1 Kor 3,9b-11.16-17; Joh 2,13-22
- Lør 8 Den hl. Dominikus. Hab 1,12-2,4; Matt 17,14-20
- SØN 9 19. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR.** Visd 18,6-9; Heb 11,1-2.8-19; Luk 12,32-48
- Man 10 DEN HL. LAURENTIUS. 2 Kor 9,6-10; Joh 12,24-26
- Tir 11 Den hl. Klara. Esek 2,8-3,4; Matt 18,1-5.10.12-14
- Ons 12 Esek 9,1-7 og 10,18-22; Matt 18,15-20
- Tor 13 (De hl. Pontian og Hippolyt) Esek 12,1-12; Matt 18,21-19,1
- Fre 14 Den hl. Maximilian Kolbe. Esek 16,3-15.60.63 eller Esek 16,59-63; Matt 19,3-12
- Lør 15 Esek 18,1-10.13b.30-32; Matt 19,13-15
- VIGILIEN til JOMFRU MARIAS OPPTAGELSE I HIMMELEN. 1 Krøn 15,3-4.15-16 og 16,1-2; 1 Kor 15,54-57; Luk 11,27-28
- SØN 16 JOMFRU MARIAS OPPTAGELSE I HIMMELEN.** Åp 11,19a og 12,1.3-6a.10ab; 1 Kor 15,20-27a; Luk 1,39-56
- Man 17 Esek 24,15-24; Matt 19,16-22
- Tir 18 Esek 28,1-10; Matt 19,23-30
- Ons 1 (Den hl. Johannes Eudes) Esek 34,1-11; Matt 20,1-16
- Tor 20 Den hl. Bernhard av Clairvaux. Esek 36,23-28; Matt 22,1-14
- Fre 21 Den hl. Pius X. Esek 37,1-14; Matt 22,34-40
- Lør 22 Jomfru Marias Dronningverdighet. Esek 43,1-7a; Matt 23,1-12
- SØN 23 21. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR.** Jes 66,18-21; Hebr 2,5-7.11-13; Luk 13,22-30
- Man 24 DEN HL. BARTOLOMEUS. Åp 21,9b-14; Joh 1,45-51
- Tir 25 (Ludvig den hellige av Frankrike) (Den hl. Josef av Calasanz) 2 Tess 1,1-5.11-12; Matt 23,23-26
- Ons 26 2 Tess 2,1-3a.13-17; Matt 23,27-32
- Tor 27 Den hl. Monika. 2 Tess 3,6-10.16-18; Matt 24,42-51
- Fre 28 Den hl. Augustin. 1 Kor 1,1-9;

Matt 25,1-13

- Lør 29 Johannes Døperens martyrdød. 1 Kor 1,26-31; Matt 25,14-30
- SØN 30 22. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR.** Sir 3,17-18.20.28-29; Hebr 12,18-19.22-24a; Luk 14,1.7-14
- Man 31 1 Kor 2,1-5; Luk 4,16-30

SEPTEMBER

- Tir 1 1 Kor 2,10b-16; Luk 4,31-37
- Ons 2 1 Kor 3,1-9; Luk 4,38-44
- Tor 3 Den hl. Gregor den Store. 1 Kor 3,18-23; Luk 5,1-11
- Fre 4 1 Kor 4,1-5; Luk 5,33-39
- Lør 5 1 Kor 4,6b-15; Luk 6,1-5
- SØN 6 23. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR.** Visd 9,13-18; Filem 9b-10.12-17; Luk 14,25-33
- Man 7 1 Kor 5,1-8; Luk 6,6-11
- Tir 8 JOMFRU MARIAS FØDSEL. Mi 5,1-4; Rom 8,28-30; Matt 1,1-16.18-23 (kortere form: Matt 1,18-23)
- Ons 9 (Den hl. Peter Claver) 1 Kor 7,25-31; Luk 6,20-26
- Tor 10 1 Kor 8,1b-7.11-13; Luk 6,27-38
- I Trondheim stift: VIGSELSFEST FOR ST. OLAVS DOMKIRKE I Trondheim. Esek 37,1-2.8-9,12; 1 Kor 3,9b-11.16-17; Joh 2,13-22
- Fre 11 1 Kor 9,16-19.22b-27; Luk 6,39-42
- Lør 12 1 Kor 10,14-22; Luk 6,43-49
- SØN 13 24. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR.** 2 Mos 32,7-11.13-14; 1 Tim 1,12-17; Luk 15,1-32
- Man 14 KORSETS OPPHØYELSE. 4 Mos 21,4c-9 eller Fil 2,5-11; Joh 3,17-17
- Tir 15 Den salige Marias smerter. Heb 5,7-9; Joh 19,25-27 eller Luk 2,33-35
- Ons 16 Den hl. Den hellige Kornelius og Den hellige Kyprian. 1 Kor 12,31-13,13; Luk 7,31-35
- Tor 17 (Den hl. Robert Bellarmin) 1 Kor 15,1-11; Luk 7,36-50
- Fre 18 1 Kor 15,12-20; Luk 8,1-3
- Lør 19 (Den hl. Januarius) 1 Kor 15,35-37.42-49; Luk 8,4-15
- SØN 20 25. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR.** Amos 8,4-7; 1 Tim 2,1-8; Luk 16,1-13
- Man 21 EVANGELISTEN MATTEUS. Ef 4,1-7.11-13; Matt 9,9-13
- Tir 22 Ordsp 21,1-6.10-13; Luk 8,19-21
- Ons 23 Ordsp 30,5-9; Luk 9,1-6
- Tor 24 Fork 1,2-11; Luk 9,7-9
- Fre 25 Fork 3,1-11; Luk 9,18-22
- Lør 26 (De hl. Kosmas og Damian) Fork 11,9-12,8; Luk 9,43b-45
- SØN 27 26. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR.** Amos 6,1a.4-7; 1 Tim 6,11-16; Luk 16,19-31
- Man 28 (Den hl. Venceslas) (Den hl. Lorenzo Ruiz og hans ledsagere) Job 1,6-22; Luk 9,46-50

Neste nummer utgis 25. september. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt
Faste medarbeidere:
Olav Egil Aune Albert Raulin o.p.
Liv Greni Gunnell Vallquist
Bernt Eidsvig
ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo
Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48
Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26
Årsabonnement (Norge): kr. 210,—
Øvrige europeiske land: kr. 220,—
Andre verdensdeler: kr. 230,—
Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.
Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

31

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14 - 0177 Oslo
Telefon: 22 20 72 48
Fax: 22 36 02 63
E-post: st.olav.bokhandel.@os.telia.no.

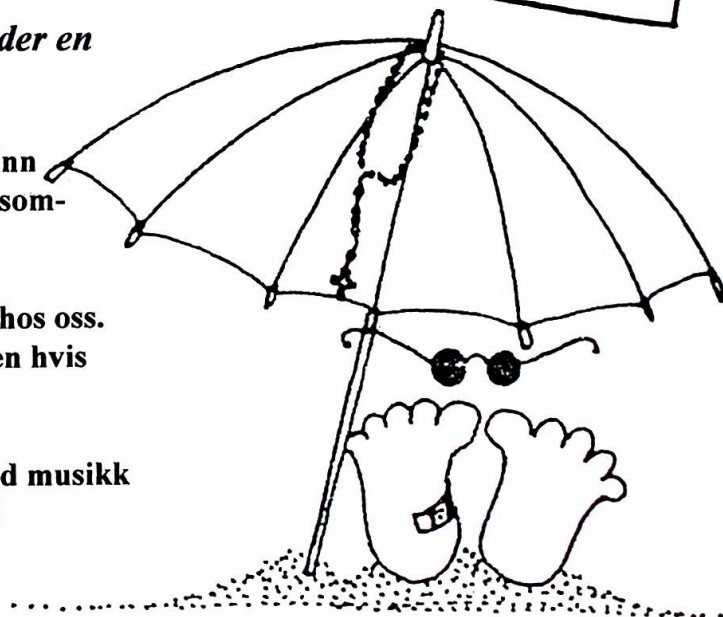
**Merk våre åpningstider
i sommer: (15.6 t.o.m. 29.8)
Mand. - fred.: 10.00 - 16.00.
Lørd.: 10.00 - 14.00.**

*Vi ønsker våre kunder en
riktig god sommer!*

**Ta en tur innom og finn
en bok - eller to - for som-
meren.**

**Start pilegrimsturen hos oss.
Du får mer ut av turen hvis
du er godt forberedt!**

**Slapp av og lytt til god musikk
*Vi anbefaler gjerne!**

Merk!
Lars Roar Langslets
bok om
Olav den Hellige
er kommet i nytt
opplag!
Gyldendal, hft. kr 218.

**F.O.M. 20. JULI T.O.M. 2. AUGUST TAR VI SOMMERFERIE.
VI HOLDER STENGT I DENNE PERIODEN.**

Porto betalt
ved innleveringen
P.P.
Norge/Norvège

Blikk
på tiden

Assortert uforstand

Vi går rett på sak: Ingen avsyngning av Bergens "nasjonalsang" under åpningen av årets festspill, dekreterte festspilldirektør Bergljót Jónsdóttir før det tonet løs i mai. Og forklarte: Det er 100 år siden vår alles Edvard arrangerte den første musikkfestival i Bergen, og, som i 1898, skal man i år avslutte åpningen med et verk av Johan Selmer som endte med nasjonalsangen. Og, forklarte den ellers dyktige dame med saganavnet, "med de 60 minuttene vi har til rådighet, er det ikke plass til Bergenssang". Og håpet hun "ikke hadde irritert bergenserne for mye".

Det hadde hun - selvsagt! I over 40 år har Johan Halvorsens "Bergensiana" vært en del av åpningsseremonien for festspillene, og den munner, som kjent, ut i "Nystemten", og da reiser alle seg med Kongen i spissen og stemmer i. Og skal man først bli tilbake i historien: Det var en gang mellom 1789 og 1790 at dikterpresten Johan Nordahl Brun tok sin etterhvert så kjente "cithar ihænde" der oppe på på Ulriken.

Som leserne vil vite, tok dagens driftige bergensere saken i egne hender, eller rettere egne struper: Da Selmer og "Ja, vi elsker" var over og Kongen ute av salen, grep publikum - begeistret og tilnærmet unisont, men uten cithar - til "Nystemten". En liten folkeseier over innflyttersk uforstand!

Om også departementalt uvett lar seg overvinne like lett og musikalsk, er en annen sak. Og her beveger vi oss fra den bergenske nasjonalsang til "Norges nasjonalruin" på Hamar. Siden 1985 har domkirkeruinene vært pakket inn i plast

for ikke å bli ytterligere ruinert av vind og vær. 13 år og 70 millioner kroner senere står nå et vernebygg ferdig og skal åpnes i august. Men, sier departementet med det forpliktende fornavn "miljø": Ingen gudstjeneste ved den offisielle åpningen! "Departementet har brukt mye penger på vernebygget og ønsker at fokus skal være på kulturminnevern når bygget overleveres," forklarer avdelingsleder Einar Holtan, til Hamar Arbeiderblad. Holtan er ikke imot at biskopen feirer høymesse - etter det offentlige programmet.

"Men folk på Hedmarken ønsker gudstjeneste," sier biskop Rosemarie Køhn. Hun kaller departementets nei for "overstyring" og minner om at åpningen skjer på en søndag til høymessetider: 9. august kl. 11. Hun akter ikke å slå seg til ro med det departementale nei, og vi sier: "Heia biskop Rose!" Denne gang. Og undrer stilt: Selv om 70-millioners kulturminnevern ikke er en messe verd i dagens olje-Norge, er kanskje kulturen inni vernebygget det? Det er tross alt domkirkeruiner det dreier seg om. . .

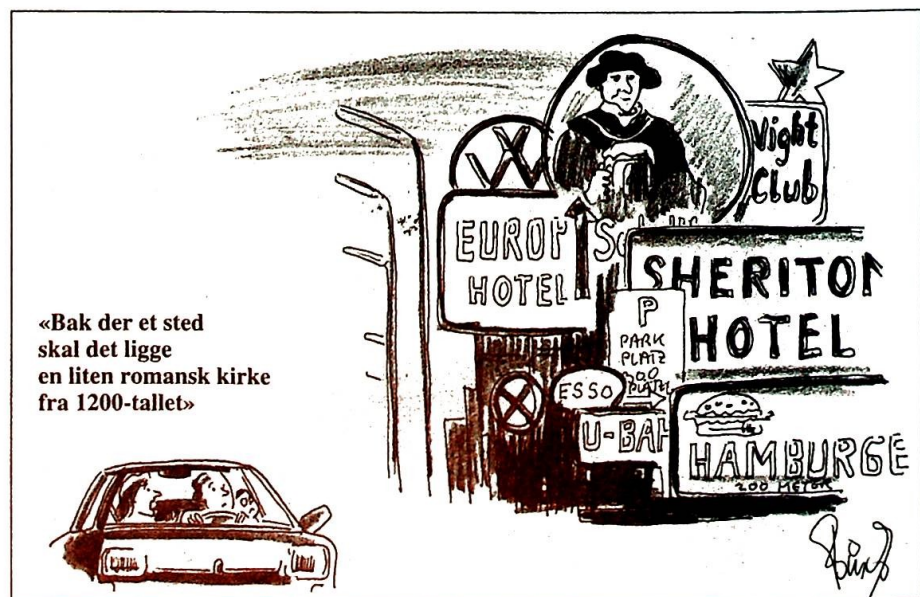
Hardangervidda neste. Stigstuv turisthytte stenger, etter 50 års drift. For seks år siden sluttet folket der med kyr på fjellbeite fordi de ikke lenger fikk

servere nedkjølt nysilt melk til gjestene: Melk fra egne kyr må til meieri og komme tilbake i kartonger om den skal settes på gjestebordet. Nå gjør stivbente regler for Hardangervidda nasjonalpark at eierne ikke får kjøre inn matvarer med traktor før 25. juli. Og EØS-pålegg krever at rent vann fra bekken nå må renses i et kostbart renseanlegg før det settes på middagsbordet på Stigstuv. Til tross for at det aldri er funnet snev av farlige bakterier eller forurensing i vannet, ifølge vår "kilde", Aftenposten. Og smaken er adskillig bedre enn hardkloret kontinental-europeisk vann.

Når "europeisk integrasjon" blir regulerlystig byråkrati, og Europa-tanker blir borte bak vettløse detaljpålegg, kan selv europeisk sinnede mennesker få lyst til å si som Lars Saabye-Christensens tenksomme unge Hermann: "Man betakker seg!"

Mangler man gangsyn og orienteringsevne, hjelper det lite med kart. Og - som enhver vandrer i fjellheimen vet: Stemmer ikke kartet med terrenget, er det terrenget som har rett. Og det er aldri noen skam å spørre kjentfolk.

Observatoria

«Bak der et sted
skal det ligge
en liten romansk kirke
fra 1200-tallet»